

TIME IN JERICA.

Podučna povest

za

kmetiške ljudi.

Poslovenjena iz pisem

O. EGIDIA JAISA.

Z dovoljenjem visokočastitljivega Ljubljanskega Škofijstva.

V Ljubljani 1852.

Založil in ima na prodaj *Matia Gerber*,
bukvovez.

Natisnil *Jožef Blasnik*.

Nagovor.

Nate, ljubi kmetje! resnično prigodbo spisano v domačim jeziku. Živi izgled naj Vam bo, iz kteriga lahko posnamete, kaj Vam je storiti, in kaj opustiti, de bodete časno in večno srečni. Spisali so to zgodbu slavni, za zveličanje duš ves vneti gospod Egidi Jais v nemškem jeziku za svoje nemške domorodce; ker pa tudi jaz vsim svojim preljubim Slovincam časno srečo in večno zveličanje serčno privošim, sim pričujočo povest poslovenil, de bi se v vsaki keršanski hiši pridno prebirala, vsacimu globoko v serce vtisnila,

in kakor živa luč pri vsih okolišinah, zlasti gospodarjem in gospodinjam svetila. Ta namen doseči, sim se ogibal še sploh nepoznanih besedi. Bog daj, de bi se zgled Tina in Jerice v veliko veliko kersanskih hišah zopet oživel.!!

Prestavljavec.

P e r v i d e l.

Ženin in nevesta.

V stan s. zakona želita stopiti: Tine neoženjeni zakonski sin Ožbalta Cerkvenika, kmeta iz Livad, in njegove žene Elizabete, z dekletam: Jero zakonsko hčerjo Petra Lesarja najemnika iz Mejnikov in njegove žene Urše. Oklicana sta v prvič. Če je komu kak zadržek znan, naj ga naznani.

Med oklicovanjem so nekteri glave stikali, drugi s persiljenim pokašljevanjem alj z zlobnim posmehovanjem svoje začudenje kazali, dve kmetiški deklini ste barvo spreminjevale. Po dokončani službi božji je začelo glasno pomenkovanje. Pobožno ženstvo, ki je znotrej in zunaj cerkve zastajalo, je znalo — s paternoštri v rokah — marskaj čes zaročenca, tudi vmes kaj prav hudobniga pristavljati. Dekleta niso nikolj tako krotke in pohlevne, kakor zdaj iz cerkve šle. Mladi fantini so po dva alj trije na poti ostajali, ter se z memo gredočimi norčevali. Eni so djali: „Jojmene, zopet boš ostala“ Drugi: „Le poterpi, v drugič

bo pa tebe zadelo“. Celi dan ni bilo po vasi drugih pogovorov, kakor od ženina in neveste.

Kerčma ali oštarija.

Narveč so zvečer v kerčmi kmetje opraviti imeli.

Smole: Jaz se le čudim, de stari stiskavec, Tinetov oče pripusti! Glavo zastavim, de ne bo njegovimu sinu 10 kron v hišo donesla.

Vidmar: Kje bo vzela? Od doma ima toliko, kolikor nič.

Kovač: Jerica si je mogla lep kupčik dnarja prihraniti, sej že veliko let služi. Na oblačila ni dosti zapravila; kar jo poznam, še nisim pri nje drage obleke videl.

Vidmar: Res je. Pa sej je mogla tudi materi kak krajcar podati, sicer bi bilá že davnej lakote umerla.

Kovač: Tiga ne vem . . . Tine bo bolj vedel.

Vidmar: Če ima 100 kron, naj ne bom pošten človek.

Smole: Pa kaj, naj jih tudi 1000 ima, kaj je ta beračija proti Cerkvnikovim premoženju.

Vidmar: Kaj ne? to bi bil takole tiček za tvojo Ančko, ki ima lepo dnarca,

pa tudi lepe rudeče ličica za limance. Škoda, da se ni Tine vjel.

Smole: Kaj te moja Ančka skerbi, že 10krat bi jo bil lahko dal, ko bi bil hotel.

Vidmar: Nemara bi pa ona hotla bila? — Pa le počakaj — dokler kateri z nebes zanjo pade. Če ji le med tem rudečica lic ne mine! . . .

Smole: Desetkrat lepši bo zmiram ostala, kakor una gos iz Mejnika . . . Pa bojim se, de tukaj nekaj družiga tiči . . Slišim, de je nevesta — bolna. Aha — bolna, gotovo se ne upa več perkazati.

Vidmar: De te! tako je tedaj? Zato je nisim toliko časa videl.

Kovač: Se bo že pri svatovšini vidilo.

Vidmar: Slišim, de hočejo doma pirovati.

Kerčmar, (ko to sliši): Kaj? doma? Še tega se manjka? Čimu pa jez od kerčme plačujem? Hent naj vzame tako gospodarstvo, če se poštenimu človeku še majhin dobiček več ne privoši!

Smole: Kaj nisim pravil? Vam diši zdaj? Zdaj hočejo clo svatovšino za pečjo obhajati. Naj se perkažejo, če se upajo.

Kovač. Pa vsaj se ne bota za pe-
čjo — poročiti dala?

Smole. Če se pa dasta prav zgodaj,
ali pa kje drugej poročiti?

Kovač. Če — če. To moraš še le vi-
diti. Tega fajmošter ne pripusti.

Smole. Glavo zastavim; Jerica nima
več zeleniga venca, kjerkoli si bodi poro-
čena. Tine, narbogatejšiga kmeta sin v
celi soseski, pa revno pikasto hčer eniga
najemnika vzeti!! Spomnite se mojih bese-
di, možje!

Urban (ki je dozdej molčal, in le v-
časi z glavo zmajal, ali svojo sivo brado
gladil). Sosedje! ne zamerite! Tinetu ni
potreba dnarjev ampak pridne razumne
gospodinje v hišo. On že Jerico pozna,
sej je pri njemu let in dan služila. Brez
zamere!

Smole. Ti si jima mende clo mešetil?
Starček! kaj ne?

Urban. Ne zamerite, jez svoje žive
dni nisim nobene ženitve ne sklenil, ne raz-
derl. Le mislim: Kakor si kdo postilja,
tako leži. Vsak naj sam gleda, de na
pravo zadene.

Smole. Si ti na pravo zadel?

Urban. Jaz hvala Bogu, sim zado-
voljin.

Smole. Le bodi! nihče te ne zavidi za tvojo staro . . .

Urban. Ne zamerite! Moja Metka mi je ravno tako dons ljuba in draga, kakor mi je pri ženitvanju bila.

Smole. Jéli bila tudi tákrat tako lepa in priserčna, kakor je zdaj?

Urban. Jez nisim lepote gledal. Lepota dolgo ne terpi, in nič koristi v hišo ne prinese. Brez zamere!

Vidmar. Ti si pa premoder, starc!

Smole. Ali si vselej tako govoril?

Urban. Vsaj mislil sim vselej tako.

Smole. (glasno smeje). In tako se oženil, ha! ha! ha!

Urban. Še nikoli se nisim kesal.

Smole. Škoda, de ti nisi kaki postni pridgar postal.

Urban. Pa bi bil tudi od sumničenja in pregrešnih sodba pridigoval, ne zamerite!

Urban je svojo zapitnino plačal, in šel svojo pot. Tudi kovač se je odpravil. Vidmar in Smole sta še terdno obsedela, zdaj med sabo edin družiga začela vjedati in na zadnje zmerjati, dokler jima je kerčmar rekel:

Ura bo kmalo 9. Ovohači bojo pa spet

prec tukaj, de me, kakor zadnjič pri sod-nii zatožijo. V teh časih ni več živeti . . .

Smole (norčevaje): Le poterpi, gospod oštir! Kadar bo Tine posestnik, ti bo pa lepiga dnarja skupiti dal.

Kerčmar: Ta je pravi! Ko bi bili vsi taki, bi še dons mogel pivniške vrata zabiti. Le videl bom, kako se bo ob sva-tovšini obnesel.

Smole: Bog ti daj srečo!

Merlič.

Jerica je bila poldrugo leto prva de-
kla pri Cerkvenikovich v Livadah, ki niso
bile deleč od Zelenika, farne vasi. Ko
ji je Tine s privoljenjem svojih staršev roko
ponudil, se ji ni več pristojno zdelo, v nje-
govi hiši ostati. Torej se je v Mejnik po-
dala, ki je bil pol ure od Zelenika, in pre-
bivališe njenih staršev in še eniga dninarja
ali delavca.

Jerčina mati je celo zimo bolehalo, in
zdej je od dne do dne slaběji prihajala.
Jerica ji je z vso ljubeznijo in skerbjo stre-
gla, noč in dan je pri njeni postlji bila, in
zraven še več kakor bolna mati terpela.
Lepo je, če otrok za starše poskerbuje, in
ljubezin tudi z ljubeznijo vračuje.

Urša prav za prav ni imela bolečin, le silno slabotna in nemočna je bila. Tudi ni bilo čudo. Dobra duša je svoje žive dni le malo dobrih ur, pa veliko veliko terpljenja imela. Urša je imela popolnoma nemarniga moža, ki je bil igranju in pijančevanju vdan. Lahko si je tedaj misliti, kaj je mogla terpeti, in tega je bila prav za prav njena mati kriva. Urša je že popred vedla, de je Peter igravec in pijanec, in ga toraj nikakor ni hotla vzeti. Pa njena mati ji je vedno s tem na ušesih bila. Kaj češ, je rekla, vekomaj služiti? Kaj boš počela, kadar se postaraš? Kako dobro je, če ima človek svoj zapeček! Peter se bo že poboljšal. Zakonski stan ga bo že vkrotil. — Urša se je nazadnje vdala, pa tudi 1000krat pokesala.

Z igranjem je bilo pri njenim možu sicer kmalo pri koncu, ker ni bilo dosti dobička, tode s pijančevanjem je bilo zmiram huje. Kakor je kaj dnarja v roke dobil, je tekel v kerčmo. Mati pa je mogla doma lakoto, in zraven, kadar je Peter vpijanjen prišel, narsiroviši in narrazujzdaniši pretepanja prenašati. Vpitje, ropotanje, zmerjanje, terpinčenje se je vedno verstilo. Kar je keršanski in čisti zakonski narhuje vest težilo, je smela le samimu Bogu to-

žiti. Enkrat je mervto dete (oče je bil vbijavec) in zadnjikrat spačka na svet pripravila. — O možje, možje!! — Na sv. Andreja dan je Peter dvoje prešičkov, ki sta jih vsako leto jeseni redila, prodal. Namesto kaj kruha v hišo pripraviti, ali kaj dolga poplačati, je v kerčmo šel. Noč je že prišla, deseta ura je bila, Petra le še ni bilo domu. Urša ni očesa stisnila, kjer je dobro vedla, kaj je čaka.

Vsako minuto je štela. Kaj še ga ni? še ne? je skerbno zdihovala. Vender enkrat po enajsti uri pride Peter. Hej ti stara cop kje si? je bila njegova prva in poslednja beseda. Tu sim, Peter, mu reče Urša z lučjo naproti grede. Peter se je v hišo opotekal, in ko je Urša hišne vrata zaklenila, se je v izbo zavalil. Ko ga je pasti slišala, in z lučjo prišla, ga zagleda v kervi ležati.

Lahko si je njeno grozo misliti. Peter! Peter! ga kliče, premikuje in pretreduje. — Pa zastonj. Peter nič glasu, nič znamenja življenja ne da. Ona pokliče sina Nikolaja. Prec je iz postlje pritekkel. „Teci hitro“ mu reče „po duhovniga, naj vsaj s. poslednje olje prejmejo — oče že umirajo.

Brez odlaška Nikolaj odteče, skoraj je ob sapo prišel.

Med tem je Urša umirajočiga tolažila, in si vse perzadjala, ga vsaj k obžalovanju grehov ganiti. Pa vse je bilo zastonj. Peter ni nič več slišal. Ona ogleduje, od kod kri teče, in zagleda rano na glavi, kjer se je ob mizo vdaril. Kri mu je z gobo vstavila, mu vajšnico pod glavo, in pokrivač prinesla. Kmalopotem je začel Peter herkati. Ona je to herkanje mislila, znamenja smerti, ter je začela še bolj goreče mu vsakoršne svete besede dopovedovati.

Po eni uri pride Nikolaj, pa brez duhovniga. „Gospod kaplan,“ pravi, „nočejo priti. Vprašali so me, kaj je očetu, in ko sim jim vse povedal, so bili nevoljni rekoč: „Jez že poznam tvojiga očeta. Jez ne grem. Nočem biserov pr Jez ne grem.“ To je bila nova britkost ubogi materi. Za božjo voljo, je rekla, tedaj bo brez sakramentov umerl. Prosila, zarotovala je svojiga sina v imenu vsih svetnikov, naj še enkrat po kteriga mašnika gre. Pa Nikolaj se nikakor ni dal več pregovoriti.

Na enkrat nekdo na vrata poterka. Fajmošter so bili, pa brez mežuarja, in brez luči. „Gotovo še živi,“ so bile njih prve besede. „Živi“ odgovori Urša, ki je mislila, de angelja vidi, „pa nobeniga

hipa se ne smemo muditi, vsaj s s. oljem ne. Le pogledjte ga, kako leži.“ „Le pustite ga ležati,“ odgovorijo fajmošter, sej si je sam tako postljal. Vmirite se, še ne bo umerl, ne. In gorje mu, če v tem stanu umerje. Nikolj ne bom pijanemu, če je tudi v nar vidniši smertni nevarnosti, sv. zakramentov podelil. Vredin jih ni. To bi bilo očitno pohujšanje. Tudi nisim prišel zavolj njega, temuč zavolj vas in tudi zavolj ljudi, de bi ne mislili, de nočemo priti le zavolj zložnosti, ker je že polnoči, pot tako deleč, in vreme slabo.“ Zdaj se Peter stegne, glasno zeha in se hoče na drugo stran oberniti. Urša ga ni nikolj iz oči spustila, toraj se prestraši, in mu na ušesa zakriči: „Peter! gospod fajmošter so tukaj.“ Pa Peter je bil ves mertev, in jē začel spet herkati. „Drugikrat hočem z njim govoriti; rečejo fajmošter. Le pojdite zdaj počivat. Ne bojte se, ne bo še umerl, ne. Bóg vas obvari.“ Urša celo noč ni mogla očesa stisniti.

Proti jutru se je Peter počasi okreval. Klical je: „žejin, žejin sim“ Urša mu prinese vode. Kmalo potem je mermraje in godernjaje vstal. Urša se je mogla od tuge in slabosti premagana v postljo vleči — in ni več vstala. Umerla je kakor mu-

čenica v 47. letu svoje starosti, četrtek perviga tedna, ko je bila njena hči nevesta. Še zadnji hip ji je rekla: Jerica! ne zapusti svojiga očeta.

Iz ženitve nič ne bo.

Saboto je bila Urša v Zeleniku pokopana. Po pogrebu so šli možje, — po svoji hvalevredni navadi — v kerčmo, žene so še nekaj časa na pokopališu ostale, pa kmalo so tudi tukaj začele derzno in glasno žlobodrati, kakor bi tudi one v oštariji bile. Smoletova je gledala, kako bi s Tinetovo materjo kak pogovor začela. Reče ji tedaj: No Liza! zdaj bote skorej pirovali.

Liza: Ne bo kaj posebniga.

Smole: A, zakaj neki ne. Vsaki dan ni svatovšina.

Liza: Je že res.

Smole: Jerica ima vender posebno srečo. — Kaj pa kaj počne? Danes je nisim pri pogrebu vidila.

Liza: Jez tudi ne.

Smole: Mora kaj bolna biti.

Liza: Ne bilo bi čudo. Lahko si mislim, kaj je pri postlji bolne matere prestala, in kako težko ji je zavolj njene smerti.

Smole. Smili se mi uboga Jerica, de je ravno zdaj kakor nevesta bolna. Sej veš, koliko je hudobnih jezikov.

Liza. Kako to meniš?

Smole. Nisi še nič slišala?

Liza. Kaj slišala?

Smole. Tedaj ti tudi jes nočem nič povedati. Ti nočem žalosti in jeze napravljati. Pustimo pse lajati, in ljudi govoriti!

Liza. Kaj govoriti?

Smole. Ne obrajtaj tega. Bolje je, če clo nič tega ne veš. Bog te obvari! Napravila se je, kakor bi hotla oditi. Liza jo pri obleki priderži: Kaj, povej vender, ljudje govore?

Smole. Le pomisli! — — Ljudje pravijo . . . de je Jerico sram, zdaj se očitno prikazati, pa de se zato bolno dela.

Liza. Kaj ti praviš?

Smole. Jez sim od svoje botre slišala, moji botri je njena soseda pravila in ji zažugala, naj nikomur dalje ne pove. Soseda je od Mejnikove Lenke zvedla. Ta pač narbolj ve, sej skoraj vsakidan k Jerci v hišo zahaja. — Pa jes vender ne verjamem.

Liza. No, ta bi bila še ta narlepši.

Smole. Nič ti naj ne bo za to. Sej veš, kakšni so ljudje. Jerica je bila pri

vas prva dekla, Tine jo bo v zakon vzela, če tudi nič od doma nima. Potlej pa prec pravijo: Aha, Tine ne sme zdaj drugači, se je že preveč ž njo spečal.

Liza (začudena), Tako? tega se še manjka (jezna). Pa le počakita!

Smole. O ko bi raji nič povedala ne bila! Ne bodi tako čudna. Kdo more kaj zoper nesrečo?

Liza je stala, kakor na žerjavci, od jeze ni mogla več spregovoriti, in razkačena odide. Smoletovka ji še nekekrat zakriči. „Pa vsaj nobenimu človeku ne povej!“ in se verne k svoji botri, ki je na britofu spet s svojo botro v pogovoru zamišljena bila. Ko *Liza* domu pride, zaloputne vsa nevoljna z vratmi, in dalj časa ni besedice spregovorila. Nihče ni vedel, od kod ta huda ura. Zadnjič ježno vpraša: Kje so oče?

Tine. V malin so šli. Mati, kaj je vam?

Liza. Tako še vprašaš me? Le pojdi po vasi, boš kmalo zvedil.

Tine. Kaj bom zvedil, ljuba mamka?

Liza. Ne imenuj me več mater! Kaj kej taciga moram še od svojih otrok doživeti?

Tine. Od mene vsaj ne.

Liza (zasmehljivo) Ne, ne, od tebe ne, ti si vedno pridni Tinče. Ti si vselej nedolžen. Še gotovo ne veš de je Jerica bolna?

Tine. Danes sim slišal.

Liza. Tako! slišal? Še le dones slišal? (razserdena). Povem ti, iz ženitve nič ne bo. Jez ne pustim nobene k v hišo. In ti se mi poberi spred mojega obličja. S temi besedami vrata za sabo zaloputne, de so vse okna zaškrebatale.

Tine je ostal, kakor de bi bilo vanj trešlo, dolgo časa na tla in vedno na eno mesto je gledal. Poslednjič se odpravi, brez de bi vedel, kam bi se obrnil.

Kakšin svèt.

Tineta je bilo sram, se med ljudi prikazati. V gojzd je šel, tisuč misel ga je obhajalo, pa z nobeno se ni mogel vtolažiti. Svojo nevesto zapustiti, mu je bilo ravno tako težko, kakor jo pri tacih okoljšinah vzeti. Sam se je hotel k nje podati, pa ni mu bilo mogoče; alj je pa hotel koga k nji poslati, pa vesel je bil, če ni nobeniga človeka vidil. Zato je šel še dalje v gojzd; in če je oddaleč kaki človeški glas zaslišal, alj zaslišati menil, in kolikor-

krat je kak listek zašumljal, — se je prestrašil. Tako je minila polovica dneva, narbolj žalostniga v celim njegovim življenju. Proti večeru je gojzd zapustil, in je šel k neki česnji, v ktere škorjo je pred desetimi leti perve čerke svojiga in Jerčiniga imena **T.** in **J.** vrezal. Hotel je, **J.** ki je toliko let celo ostalo, zopet razdjati. Pa kakor se je s trepetajočo roko pripravljaj, sferči en škorjanc, in se visoko v zrak vzdigne svojo večerno pesim prepevat. Tudi **Tine** je svoje oči in misli proti nebesam povzdignil. Ko je že noč nastopila, se je po stranskih potah do farovža splazil. Ves zunaj sebe in v strahu stopi v fajmoštrovo stanico, ki ga poprašajo: Kaj dobriga **Tine**?

Tine. Ne dosti dobriga, gospod fajmošter.

Fajmošter. Kako je to?

Tine. Ali se morajo oklici vsako nedeljo po versti zgoditi?

Fajm. Se ve de, če nič posebniga vmes ne pride, kaj pa je?

Tine. Slišim, de je Jerica bolna.

Fajm. Vem, sej sim jo videl, ko sim pri smerti njene matere bil. Pa upam, de bo kmalo ozdravila.

Tine. Mislijo — gospod fajmoster? — pa pravijo, de je le storjena bolezin.

Fajm. Kaj?

Tine. Moja mati so dons vsa divja domu prišli, so Jerico imenovali k . . . , in meni se pobrati veleli.

Fajm. No, — to bi pač nič dobriga ne bilo.

Tine (vzame neke bukve). Jez sim, Bog ve, tako nedolžen, kakor te bukve.

Fajm. Ne vem, zakaj bi tvojim besedam ne verjel, dozdaj sim bil vedno zadovoljin s tabo.

Tine. Kaj to meni pomaga, ko je pa Jerica zašla? Nočem nič več od nje vediti.

Fajm. Tvoja glava, tvoj svet. Pa le počasi.

Tine. Vsa vas od tega govori.

Fajm. Zato pa še ni gotova resnica. Ljudje utegnejo Jerici krivico storiti, kakor so jo tebi storili. Ona se je sicer zmiram dobro obnašala.

Tine. Jez tudi menim. Jez jo že od mladih nog poznam. Če je ona mene slepila, pa tudi nobenimu človeku na svetu več ne zaupam.

Fajm. Ravno zato se ne smeš pre-nagliti.

Tine. Ko bi le jutri nedelja ne bila!

Fajm. Zakaj?

Tine. Zavolj drugih okličov.

Fajm. To nič ne dé. Še po tretjih oklicih, še clo pred oltarjem se smeš premisliti. Le nič prenašlo.

Tine. Jutri me gotovo nobedin pri božji službi videl ne bo. Gospod fajmošter mi že ne smejo zameriti. Vsaciga otroka na ulicah me je sram. Tudi domu ne morem dons iti.

Fajm. S tem nič boljši ne storiš. Kaj si bodo tvoji štarši mislili? kaj ljudje rekli? Tako boš sam kriv, de-te bojo ljudje zopet sodili.

Tine je slušal fajmoštrov svet, in je šel domu, pa skoraj ravno tako zamišljen, ko pred.

Jerica ima zdaj svojiga stariga očeta in — malo dete.

Nedelja je. *Tine* ni šel v cerkev, njegova mati tudi ne, nevesta pa. Po štirinajstih dneh se je *Jerica* vpervič prikazala. Močno je bila bleda, po službi božji je šla na grob svoje matere, potem v farovž, odkodar se je še le čez pol ure s solznimi očmi vernila.

Hudobne jezičnice, ki so nevesto natančno pretuhtovale, in na vsako njeno stopinjo oprezale, so jo znale z nargeršimi barvami očerniti. Pravile so, de je iz šestih tednov šest dni naredila, de se ji pač dosti pozna, de je sinoč pozno že Tine k fajmoštru poklican bil, dons de je mogla Jerca priti. Kaj bo neki z otrokam počela? — Uboga Jerca! tudi narveči hudobije bi bila obdolžena, pa k sreči se od tega v Zeleniku nič vedlo ni.

Jerica je šla iz cerkve fajmoštru se zahvalit za trud, ki so ga pri bolni in umirajoči materi imeli. Fajmošter so se dalj časa z njo pogovarjali, pa nobene besedice niso spomnili od tistiga, kar jim je Tine pravil, de bi jo v še večji žalost ne pripravili. Tako so že imeli dosti opraviti, jo potolažiti; ker smert matere, slabo vrnano in zdaj popolnoma razderto gospodarstvo očeta, majhno dete v hiši brez vse pomoči, vse to si je tako k sercu vzela, de je bila vsa, kakor pobita. Kdo bo zdaj, je djala, za mojiga stariga očeta skerbel? Kdo se bo uboziga deteta usmilil? Ko bi le že obljubljena ne bila! Ne vem si zdaj ne svetovati, ne pomagati.

S časama se vse poravna, so rekli fajmošter, na Boga zaupaj, on bo vse prav

obernil. Le za svoje zdravje skerbi. Pojdi v kuhinjo, in reci si juhe dati. Zahvalim, odgovori Jerca, moram domu kuhat.

Fajm. Ne hiti tolikanj, tvojiga očeta tako doma ne bo.

Jerca. Vsaj nemočno dete me pričakuje.

Fajm. (ko je niso mogli več zadržati.) V petek pridi z očetam k meni. V miri se. Bog bo vse prav obernil.

Jerca se je jokaje odpravila. Popoldne so šli fajmošter nalaš v Livade se sprehajati. Ko so prišli do Cerkvnikovih, so vprašali če je Tine doma. Na odgovor, de ni, so ukazali: naj Tine v petek ob štirih s svojim očetam v farovž pride.

Kdo je bilo tisto malo dete?

Dete nezakonsko! — Veliko britkost so rajnci Urši njeni mož in otroci napravljali. Njena narstarši hči je bila Katerca. Dokler je bila pri starših, se je dobro obnašala. Kakor je terdnejši prihajala, si je mogla med ptujimi ljudmi kruha služiti. Urša je sama lahko domačijo obskerbovala, ker majhin vertec, ena kravca, tri kokoši — in ena mačka, to je bila cela bogatija. Peter in Nikolaj sta skoraj po celi tedin drugod delala.

Katerca je svojo prvo, in kmalo tudi drugo službo menjala, in je šla zoper prepoved matere k nekimu oštirju v službo. Gorje otroku, ki je svojim staršem le en sam krat s premislikam nepokorin! Katerca je bila pri oštirju kravarica. O kakimu žegnanju ali o pustu je mogla tudi v kuhinji in v pivnici pomagati, tudi v sili se za ples pregovoriti dati. Posebno temu se ni odpovedovala.

Katerca je bila revna, pa nič kaj zala. Tolikanj ložej se je dala prenoreti, kakor se pri tacih prav pogostama zgodi. Kar ji ni natura podelila, je skušala z ošabno obleko in lepoticenjem namestiti.

Za nobenim kmetiškim dekletam ni hotla biti.

Vselej napuh pred greham hodi
Sramoto pa za sabo vodi.

Neki premožen kmetiški fant je obljubil, jo vzeti, in jo je s tim zapeljal — potem pa otroka in mater zapustil. O zapeljivici! — Bog vas bo nekdanj sodil! — Katerco so še pred porodam iz službe pognali. Kaj in kam zdaj? — Svoji dobri materi, kateri se je let in dan vmikala, se je v naročje vergla. Sebe in dete je mogla zdaj z nadništvam ubožno preživiti. Še le po enim letu je k nekimu mlinarju spet

v službo stopila, dete pa stari materi pustila. Pa ko so mati zboleli, je nadloga do verha prirastla. **K** vsi sreči je Jerica kmalo domu prišla, de je bolni materi in ubogimu detetu z vso ljubeznijo stregla.

Ženin in nevesta pri fajmoštru.

Liza ni mogla počivati, dokler ni ženskiga jezikovanja zasledila. Sama je šla v Mejnik, in je Lenko po vsim natanko spraševala, in ravno vse nasprotno je zvedila. Lena je terdno Jerčino nedolžnost zagovarjala. Ona mora pač narbolje vediti, je djala, ker ob času njene bolezni je nikoli ni zapustila.

Zadnjič se je prav močno zapersegla, de narmanjši napčne besedice nikdar od nje ni, in tudi z dobro vestjo ni mogla govoriti. Na to je Liza vesela domu odhitela. Tolikanj več veselja sta ona in njeni sin imela. Drugi dan se je Katerca iz službe vernila, za očeta in dete skerbet. V petek je šla Jerica s Tinetam v farovž. Fajmošter so ju ljubeznivo sprejeli. Smehljaje so ženina poprašali, če hočejo še oklicovati, — in nevesto, če je še tako obupna. S solznimi očmi se posmehlja. Fajmošter zdaj z resnobnim pogledam začnejo: Menim, de

sta pri deželski gosposki že vse v red djala.

Jerica in Tine. Vse, gospod fajmošter, vse.

Tedaj začnita, pravijo nadalje, zdaj z Bogam, de bosta tudi z Bogam napredovati, z Bogam končati zamogla. Zakonski stan nastopita, to je svet stan. Imejta Boga, ter cilj in konc tega svetiga stanu vedno pred očmi.

In edini je ta, de se po premodri božji volji človeški rod množi, ter za keršansko rejo otrok skerbi. Veliko, oh veliko zakonskih ta cilj in konc čisto v nemar pusti. Živita čedno in pošteno! Spoštujta edin družiga! Spoštujta sama sebe! Ljubita edin družiga! Prava ljubezin se le na spoštovanje in čednost opira. Čednost vekomaj ljubezniva ostane.

Le čednost ima vrednost. — Lepota je slepota.

Mir bodi vedno med vama! Slabosti in pomote edin družiga s krotkostjo in poterpežljivostjo prenašajta! Kdo zmed ljudi je brez pomot? Majhne težave molče poterpita, ali pa edin drugimu odkrita, kar vama žalost ali bridkost napravlja! Edin proti drugimu bodita vedno odkritoserčna in zvesta! Delita med sabo vse terpljenje in

veselje! Še enkrat ponovim: **Z bogam začnita!** Zdaj vama iz serca k vajnuimu novimu stanu srečo vošim, pa tudi poterpežljivost v križih in nadlogah, ki vam tudi ne bodo odšle. Ako vama zamorem kdaj s svetam ali z djanjem pomagati, pa k meni pridita.

Oba. Ako smeva prositi, gospod fajmošter!

Fajm. Le pridita, me bo zmiram veselilo. Tukaj, pravijo nadalje, nata v spomin majhen svatovski dar. Ohranita ga, in če vaji kdej Bog s kakim terpljenjem obiše, poglejta ga, in vama bo ložej pri sercu.

Bila je — mala britka podoba ali kruzifiks.

Svatovšina.

Na dan svatbe je Tine nevesto zunaj vasi čakal, odkodar sta se spremljena od svojih staršev in bližnjih sorodnikov spodobno v cerkev k poroki podala. Sila ljudi je privrelo, ki so ženina in nevesto od glave do tal pregledovali, in marsikaj blobotali. Ženin je bil po domači šegi lepo napravljen, na njegovim klobuku so svileni trakovi ferčali, v roki je imel velik, s pisanimi traki prepleten rožmarin. Čedno in

sramožljivo je šla nevesta, nekoliko bleda, njemu na strani. Imela je rožmarinov venc razsvetljen s pozlatnino; njeni svitli lasje so bili v višnjevo vez spleteni, obleka je bila temna in prosta. Tudi ona je imela s trakmi okinčan rožmarin, molitne bukvice in molek v rokah. Fajmošter so zmiram pred poroko, ker se je navadno veliko ljudi shajalo, kaj kratkiga govorili. Zdaj so učili, de lepo obnašanje v samskim stanu je narboljši priprava za zakonski stan.

Po s. žegnu ali blagoslovu je šla Jerica na grob svoje matere, in odtod spremljena od svojih kerstnih botrov v Livade. Kje pridši so stali vsi posli, zunaj ene same dekle v prazničnih oblačilih pred vratmi, so Jerici iz serca srečo vošili, ter veliko veselje kazali, de je zdaj njih hišna mati postala. Jerica se jim prijazno zahvali rekoč: Upam, de bomo vprihodnjič ravno tako dobro, ko dozdej, shajali. Storila se je, kakor bi zapazila ne bila, de se Liza, starši dekla, še prikazala ni.

Nepovabljeni, pa všečni svat.

Svatovšina je bila v Livadah v Tinetovi hiši obhajana. Tinetova mati si je prizadjala svate tako verlo postreči, kakor se je le v kmetiški hiši moglo.

Ni varovala ne masla ne zmetanca, ne žafrana ne drugih začimb. Polne sklede, polni verči so bili na mizi. Vse je bilo veselo in dobre volje, mirno in zložno. Menim, sam Jezus se bi bil te svatovšini pridružil, ko bi še kakor človek med ljudmi prebival bil. Pa sej je bil pričujoč! Jerica je večkrat k oknu pogledovala. Ko je Liza poslednjo jed prinesla, je svate z besedo in z zgledam opominjala, naj si postrežejo. Jerca ni več jedla, malo je govorila, vedno se proti oknu ozirala, skoz katero je nekaj otrok notri gledalo. Tine ji reče: Kje so tvoje misli?

Na to se Jerica vzdigne, odide, ter prinese velik prazen lonec iz kuhnje, in ga na sredo mize položi rekoč: Ne zamerite, še en svat je prišel, ter je začela v lonec zajemati.

Kdo, vpraša Tine, je prišel? Jej, odgovori Jerica, kaj ne vidiš ubogo dete pri oknu, kako lačno se ozira? Vsi k oknu pogledajo in pomagajo loncu polniti. Tine je z glavo zmajal, in reče Jerici: Dobro mi pomagaš gospodariti, ko že prvi dan polne lonce odnašaš. Ona ga je razumela, in mu odgovori: To mi moraš pa že naprej privoliti. Tine seže v žep, ter ji en dnar v roko da, rekoč: Še to vzemi, pa

reci otroku, naj večkrat pride, če tudi ni vsaki dan svatovšina. Vsi so bili tihi, ter so serčno veselje občutili, de so lačniga nasitili. Ko se Jerica poverne, jo vpraša Liza: Čigavo dete je?

Jerica. Jez ga ne poznam.

Tine. Dosti, de je ubožno.

Ubogim podeljeno

Bogú je posojeno.

Sej vender vemo, pravi Tine nadalje, kdo je tisti, ki je rekel: Sim bil lačen, in ste me nasitili. — Zdaj so od mize vstali, in Boga za njegove dari zahvalili. Svatje so se tudi Tinetu in Jerici zahvalili, jima srečo in blagodar vošili, in so šli vsi, zunaj Petra domu, nekteri še k svojimu delu. Jerica je svoj svatovšni venec lepo spravila, in je dobila od svoje taše nekaj zelen klobuček, de je s Tinetam na polje šla. Tine ji je pokazal, kaj je bilo simtertje posejaniga, in je djal: Če Bog svoj žegen da, homo imeli dovolj dela. Jerica odgovori: Žegna ga prosimo, drugo pa storimo.

Jerica je zmiram poskerbovala, de bi si njeni oče preveč ne postregli, zato je domu hitela, in jih je res še pri verču našla. Oče, reče krotko in pohlevno, bodite previdni, vi ste že stari, in preveč bi vam uteguilo škodovati. Peter je bil nevoljin,

de mu še eniga dobriga dne ne privoši. Jerica jih je vprašala, če so že to ali uno v hiši vidili, in z velikim perzadevanjem jih je vender spravila, de je Peter s starrim Ožbaltam celo uro po hiši se sprehajal.

Zvečer je bila zopet majhna pojedina. Jerica je Tinetu prišapnila, de se ne sme poslov pozabiti. Gotovo ne, odgovori Tine, k nam nej se k mizi vsedejo, kakor svoje otroke jih moramo v hiši imeti. Še živina, pravi nadalje, je dons kaj boljšiga jedla. Tudi nje nej bo danes boljši dan, ker nam delati pomaga. Posli so bili pri večerji veseli in dobre volje, le Liza se je kisko držala, ker ni bilo nič godcov. Ko je noč nastopila, reče Jerica, de hoče svojiga očeta domu peljati. Tine, ki je hotel svoj častni dan bogoljubno skleniti, jo je nekaj poti spremil, in se poslovil rekoč: Lahko noč Jerica! Lahko noč Tine! mu odgovori, Bog naji bo, oba uslišal.

Nepričakovano veselje.

Drugi dan je bila Jerica v Zeleniku pri maši, potem je obiskala zopet grob svoje matere, in se s svojo tašo v Livade podala. S potjo je Liza 1000 reči omenila, kako bodo zdaj vse vredili.

Jerica je le malo govorila. Ko čez griček pridete, in Jerica hišo zagleda, reče: Kaj pa je to? mati! Sej komaj vem, kje sim. Jez sama ne vem, odgovori Liza, kaj je Tine dons počel. Na vse zgodaj je že vstal, in je s hlapci do maše na vso moč delal.

Tine, ki ju je pri vratih čakal, je pred hišo proti izhodni strani dve mladi drevesci zasadil, in med njima ledino napravil. Proti severni strani kakih 10 korakov od hiše je postavil že precej visoko hojo, ki jo je s korenino vred izkopal bil. Jerica ga vpraša: Kaj pa pomenita ta dva drevesca?

Tine. Dokler nama Bog živetí da, naj naju vsíga opomnita, kar sva si včeraj edin drugimu pri oltarju obljubila.

Jerca. Tega nikoli ne bom pozabila. Kakšna drevesca sta?

Tine (se smehlja.) Češnji.

Jerca. Češnji? O češnjaj mi je pač narljubši. Nji se imam zahvaliti, de imam svojiga Tineta.

Tine. In jez, de imam svojo Jerico. Tako Bog iz terpljenja v veselje pelja. —

Maria.

Maria je bila v domačih opravilih prav prebrisana. V nekim nunskim kloštru se

je začela. Po zgodni smerti njenih staršev so jo Zeleniški fajmošter, brat njeniga očeta, k sebi vzeli. Niso je pušali lenobe pasti. S konca je mogla stari kuharici pomagati, po dveh letih je sama hišno gospodinjstvo prevzela, in še zraven dekleta iz vasi plesti, šivati, prati, posebno pa kuhati učila. V veliko hišah (to so ji g. fajmošter posebno priserčno priporočili) morajo bolniki skoperneti, ker nobeniga ni, de bi jim znal tečnih jedi pripraviti. Veliko jih zdravje in življenje izgubi, ker lakote persiljeni morajo vse jesti, kar se jim da, naj bo še tako netečno, še tako škodljivo. Če se jim je tedaj dozdevalo, de bi utegnili katero dekle kdaj hišna mati postati, so ga prigovarjali, naj pogosto v njih kuhinjo pride, in se od Marie, — sicer ne tort, kljunačev i. t. d. — ampak vsakdanjih in narpotrebniših jedi dobro pripravljati vadi. Tudi Jerico je Maria kuhati učila. Kar je Maria svojim učenkam pred vsem drugim priporočevala, in nikoli dosti priporočiti ni mogla, je bila snažnost. Nobena ni smela z razkodranimi lasmi, z neumitimi rokami, ali z vmazano obleko k ognjišu stopiti. Še clo svoje predpertke so mogle pogosto menjati in prati. Rekla je: Ze gnjusno je le pogledati vmazani predpert (ali birtah), ka-

kor bi bile zorane njive na njem namalane. Posoda je mogla, in sicer prec, kakor je več treba ni bilo, z gorko, potem z merzlo vodo pomita, ter s pertnenino obrisana in posušena biti. Z žaganjem ni nikdar posode brisati pripustila, ker žaganje vselej, zraven de v luknjicah rado obtiči, vedno nekakšín zopern duh zapusti.

Dober in zdrav kruh je narpotrebníši hrana v hiši. Zato je Maria svoje podučevanje pri kuhi vselej s tem začenjala, de je dekletam pokazala, kako je treba moko pripraviti in zakvasiti, testo dobro zamesiti, kruh pri zmerni gorkoti pustiti, in sicer do dobriga spodpečí. Po tem je učila, kako juho in čorbo vkusno, kako močnate jedi lahke, in vender brez potrate masla ali zmetanca tečne napraviti. Kdor zna, je rekla, dober kruh speči, zna tudi dobre močnate jedi skuhati. Dekleta so mogle na njeno ročnost ne samo pazno gledati, ampak tudi vpričo nje peči in kuhati. Če so tudi, kar se je večkrat zgodilo, to ali uno jed pokazile, so le vender mogle iznovič toliko časa poskušati, dokler se jim je prav izšlo.

Maria pridguje.

Ko je ravno enkrat veliko deklet v

farovži zbranih bilo, in več prebivavcov v vasi bolnih ležalo; je rekla Maria z nekaj bolj resnim glasam svojim učenkam: „Le dve pravi dobroti ima človek na zemlji: zdravje, in — dobro vest. Komur teh manjka, temu vse druge dobrine malo ali clo nič ne pomagajo.“

„Od dobre vesti so moj gospod stric dosti pogosto pridgovali. Pa pred enim tednam, ko so peto zapovd božjo razkladali, ste vse slišale, kako težko dolžnost človek ima, za svoje zdravje skerbeti, kako velik greh je, če kdo sebi ali drugim nepremišljeno ali clo nalaš življenje prikrajša.“

„Ko so gospod stric iz cerkve domu prišli, so rekli na pol resno, na pol šalji-vo: „Ti mi moraš tudi pomagati pridgovati. Marsikaj, kar zdravje zadene, se zna v kuhinji pripravniši povedati, kakor v cerkvi.“ „Jez sim premišljevala čez to, in bi se rada dons tega povelja znebila, kakor znam in vem. Ker mi je že pridgovati, vas prosim voljniga poslušanja.“

„„Ne ubijaj.““ „Tedaj tudi nobenih jedi ne jej, ali, de pri kuhnji ostanemo, — ne dajaj drugim jedi, ki so zdravju škodljive.“

„Zdravju je škodljiv: zagaten, vlažen,

frižen kruh, gorak, ali komaj iz peči vzet kruh je clo za smert nevarin.“

„Zdravju je škodljivo mleko, maslo, meso bolne živine. Zdravju je škodljiv zelen kapus, če je zlo rosnat. De ne škoduje, ga denite nekaj ur v vodo, vodo odlite, pa druge prilite. Tako se smeti in merčesa očisti. Nezdrava je solata, če je premalo posoljena, ali če ni jesih dosti kisel. Veliko zeliš in rastljin, kakor veste, je strupnih. Tedaj ne jejte, in ne dajte nikomur jesti, česar ne poznate.“

„Neprebavno, tedaj nezdravo je meso, če se prec ali kmalo po ubijanju kuhati dene, nezdravo je vsako meso, če je premalo slano. Nezdrave, grozno škodljive, clo za smert nevarne so jedi, posebno vertnina, če se v kotlovinskih in slabo pocinjenih posodah kuha, shrani, ali še clo zopet pogreje.“

Jerica, ki je vedno prav pazno poslušala, vpraša učiteljico: „Tedaj tudi kaša in sok se ne sme od ponve stergati, pa jesti.“ „Se ve de ne“ odgovori Maria, „če je ponva kuprena, sej se tudi kuper odsterže, in se lahko ž njim smert poje.“ „Jez pa“, pristavi neko drugo dekle „narraji postergano jem. Ko bi bilo res tako škodljivo, kdaj bi že jes mogla umreti.“ Ne

pregreši se, odgovori Maria, kar ti enkrat ni škodovalo, ti utegne drugikrat škodovati, in kar te ni prec umorilo, ti utegne vendar življenje prikrajšati. Pogosto se ne ve, odkod je ta ali una bolezin prišla, zakaj je ta ali uni tako zgodaj umerl. Zakaj? Nemara je že pred več leti kaj jedel, kar mu je škodovalo.“

Nekaj domačih pomočkov?

Kar je Jerica pri Marii slišala, si je marsikaj zapisala, de bi ne pozabila. Med drugimi rečmi si je zaznamvala nekaj domačih pomočkov, de bi kdaj ž njimi sebi ali drugim koristila. Tako n. p.

Kaj? če se žito skazi.

Vlažno požetiga žita nikar ne melji in ne peci, dokler ni dovolj posušeno. Moko iz taciga zernja shrani na kakim odpertim (zračnim) kraju, in jo na peči dobro presuši, predin jo za peko rabiš. Za vkvasenje vzemi manj vode in ojstrejšiga kvasu.

Zoper červe v zelju ali vohrotu.

Med glavatice nekoliko konopniga zernja v zemljo vsadi, de konoplja s kapusam

vred zraste, konoplje duh bo červe pre-
gnal.

Jerica ko nevesta še enkrat pridniši.

Komaj je bila Jerica Tinetu obljubljena, že je tekla k Marii in ji skerbno pravi: Le pomislite, jaz bom kmetica v Livadah.

Maria. Tisuč sreč ti želim. Boljši nisi mogla zadeti, tudi ne boljšiga moža dobiti.

Jerica. Resnično se ne morem zado-
sti Bogu zahvaliti. — Pa — vender me le
skerbi. Hišna mati imam postati! Moj Bog!
kaj še ne znam, kar mora hišna gospodinja
znati!

Maria. Sej vender veliko znaš, in
kar še ne znaš, se še lahko naučis. Sej
svatovščina ne bo mende o postu.

Jerica. Še le dva tedna po veliki
noči.

Maria. No, tedaj še le po dveh me-
secih. Če ti jaz kaj zamorem svetovati
ali pomagati, le pridi ta čas k meni, ka-
dar hočeš.

Jerica. Vas prosim. Prišla bom, ko-
likorkrat koli bom mogla svojo bolno mater
zapustiti.

Maria. Če večkrat, rajši bom vidila.

Jerica. Ali nimate nobenih bukev od dolžnost hišnih mater?

Maria. Ravno tam so ene.

Jerica. Pokažite mi jih. (Vzame bukve in bere). Oh to je kaj vredno. (Bere, zdihuje). Zdaj mi je še težej pri sercu.

Brala je to le:

Pri nas je v navadi, in nemara že od nature odmenjeno, de ženski spol hišne reči oskerbuje. Zato je silno potrebno, de si hčere z dobro izrejo lastnosti za to oskerbovanje pridobijo. To je pri njih izreji skoraj narpotrebniši, ker se nekoliko njih prihodni mir in zadovoljnost, še clo nekoliko njih vsa časna sreča na to opira.

Neredno hiševanje je edin narvečih zlegov med ljudmi, med zakonskimi prepir in tavžent družih nadlog napravlja; nazadnje še cele družine pokonča. Naj ima gospodinja narboljši serce, in hvale vredno obnašanje, če je pa pri gospodinjstvu nevedna ali zanikerna, lahko celo hišo v nesrečo pripravi. Vse to je treba hčeram natanko in pogosto predočiti. Zgodaj jim je treba povedati, de so večdel k temu odmenjene.

Jerica. Če je pa tako, tedaj jaz ne morem z dobro vestjo zakonskiga stanu na-

stopiti. Od gospodinjstva še vse premalo znam! O ko bi jaz vedla bila, de bom kdaj gospodinja, bi bila vaše podučevanje v boljši prid obračala.

Maria. Ne vem, kako bi bila mogla boljši?

Zares je bila Jerica narpridniši in narperpravniši med vsimi dekleti, vedno se je pri Marii v kuhinji mudila, ž njo v vert, pivnico, itd. hodila. Natanko je pazila, kako se Maria proti deklam in drugim poslam obnaša. Vse to je Tine dobro vedil, ker je sam večkrat v farovž prišel, in posebno to ga je ganilo, de je, po svojim nagnjenju in po očetovim svetu, ubogo, bogoljubno hčer prostiga delavca več obrajal, kakor berhko in bogato Smoletovo Ančiko.

Smoletova Ančika tedaj je bila namenjena?

Ančkina mati je imela petdeset let, ko ji je mož umerl. Eno edino hčer je ž njim imela. Takrat je bila za možitev premlada, mati pa prestara. Vender je mati, (ali prav za prav njeni dnar) ljubeja našla, ter se je omožila z nekim kmetiškim sinam, ki je imel malo premoženja, pa je bil bahač, in vse drugačne misli je pri tem

imel. Še ni imel 30 let. Ko je hči veči prihajala, ga je zmiraj oko po Cerkvenikovim serbelo. Zato je enkrat vpričo svojih dobrih prijatlov djal: Če Tine mojo Ančiko vzame, bo hiša meni ostala, pa kadar moja stara umerje, se bom pa po kaki mladi ozerl.“

Stara mati je namen svojiga moža podpirala, brez de je vedla, kaj on misli. Ona se je večkrat s Tinetovo materjo pogovarjala, in ni vedla od Ančike nič družiga praviti, kakor, kako je dobra in lepa, posebno je prav pogosto njeno znatno premoženje v misel jemala. — Tudi Ančika od svoje strani ni v nemar pušala, kako bi, če pred, še raji kakiga moža dobila, tode ni po pravih potah Tineta iskala. Ona se je med vsimi kmetišskimi dekletimi nar-krasniši oblačila.

Pri vsakimu plesu je bila prva in skoraj tudi zadnja. Po svojim stanu se ni nosila, doma se je pa pač varovala, de bi svojih rok v kuhinji, ali obleke v hlevu ne vmazala. Na polje je težko enkrat šla, de ji lica ne očernijo. V hiši ali po ulicah je vedno brez opravka hodila. Tinetova mati je bila pri volji Ančiko svojo snaho imeti, in je tudi vedno s tem svojim sinu na ušesih bila, tode on ni hotel nič tega

slišati. Še clo na ženitev mislil ni. Le po neki priložnosti se je čez to z očetam posvetoval.

Priložnost je bila ta?

Tine in Jerica sta se veliko popred, kakor sta še sama vedla, že od nar perve mladosti — ljubila. Dobrotljiva previdnost, ki vse modro oberne, jima je to še le o pravim času odkrila. Tine je imel 25, in Jerica 22 let.

O postu je bilo. Pot je bila za sani napravljena; Liza in vsi iz vasi zunaj stare Brigitte so imeli v gojzdu in z vožnjo derv opraviti. Zvečer je Jerica popred domu šla, vodo k ognju pristavit. Kmalo za njo pripelje Tine en voz derv. Komaj nekaj stopinj še od hiše, zasliši žalostno vpitje: Jezus! Maria! Tine popusti derva in voz, hiti v hišo — v kuhinjo, odkodar se je vpitje slišalo, razbije zaklenjene vrata, in zagleda nekiga vojaka, ki je pri njih stanoval, v kuhinji, in Jerico, ker jo je nespodobno nadlegoval, z gorečim polenam v roki kakor merliča za ognjišem. Tine se mu z žuganjem in pravično nevoljo nasproti postavi; in vojak je za dobro spoznal, se odtegniti.

Od te ure je bil Tine v Jerčinih očeh angelji varh, ki jo je narveči nevarnosti otel. Hotla se mu je zato zahvaliti, pa ni mogla do besede. Tudi Tine je dozdej vse drugač Jerico čislal. Zdelo se je, kakor bi se edin drugimu umikala, in vender le edin družiga iskala. Toliko bi si bila imela edin drugimu povedati, pa sta le — molčala.

Jerica bi bila rada bolni materi svoje serce odkrila, pa je bila prenedolžna, de bi bila znala s pravim imeňam imenovati, kar je čutila. Tine bi bil svoje skrivnosti raji očetu, kakor materi zaupal. Prihodnjo nedeljo gre Tine iz cerkve. Le počasi gre, se vstavi — gre zopet dalje, pa le toliko, de ga je bilo lahko doiti. Reče tedaj Jerici: „Ze dolgo sim tvoj dolžnik bil, zdaj sim vender enkrat svoj dolg plačal.“

Jerca. Zdaj sim jaz dolžnica, kdaj bom pa jez plačala?

Tine. Nemara kmalo, če le hočeš.

Jerca nič ne reče, ni rudeča, le oči pobesi. Tine je tekel vesel domu, kakor bi bil zaklad našel, Jerica je rada zaostala, le skerbno se je semtertje ozirala, če je kdo ne gleda.

Kaj pravijo starši k temu.

Nič ni Tine bolj želel, kakor le s svojim očetam na samim in prav zaupljivo se pomeniti. Še tisti dan je priložnost dobil, začne tedaj nekako zmešano in plašno: „Dragi oče, jaz ne vem, mati mi zmirej Smoletovo Ančko ponujajo. Menim, de kaj taciga še ni za me.“

Oče. Kako meniš, jez te ne razumem.

Sin (zmešan). Jez ne vem, meni se zdi, de mati clo mislijo, naj jaz Smoletovo Ančko vzamem. Se je še dosti časa, na ženitev misliti.

Oče. Je še dosti časa! Pa vidiš li ti moje sive lase? — Z mano ne more več dolgo biti.

Sin. Sej ste še čversti in zdravi. Upam še dolgo očeta imeti.

Oče. Tudi ti ne utegne škodovati, če bom še dalj časa pri tebi. Pri vsim tem se zato smeš oženiti. Meni se ne zdi prav, če se kdo prepozno oženi. Bolj pozno ko se kdo oženi, popred je otrokam vzet.

Sin (zadet). To je že res.

Oče. Ali hočeš tedaj Smoletovo Anco gospodinjo vzeti?

Sin (zmešan). Mislite, oče?

Oče. Jaz ravno ne mislim, sej si ti sam začel od nje govoriti.

Sin. Jaz sim le rekel, de mati zmiraj od nje pravijo. Pa se tudi zna materi dobro prilizniti.

Oče. Jaz od Smoletove Ančike ne vem nič dobriga, nič slabiga. Vender mi ena ne dopade pri nje, de se namreč preošabno nosi.

Sin. Meni tudi ne, oče.

Oče. Pa je bogata.

Sin. Ji bo že še bogastva treba, slišim de živi; kakor kaka knežnja.

Oče. Spomnim se svojiga rajnciga očeta, Bog se jim usmili za dušo! dostkrat so mi rekli: Le taciga dekleta za gospodinjo ne jemlji, ktera je edina hči v hiši. Take večdel starši prenespametno ljubijo, jih omehkužijo — in tako skazijo.

Sin. Pač prav so rekli. Jez tudi tako mislim. Sej se dovolj vidi pri Smoletovi Ančiki.

Oče. Tedaj te nočeš vzeti?

Sin. Naha, nje ne.

Oče. Tedej drugo.

Sin. Drugo pa, če smem sam voliti.

Oče. To smeš. Pa vender, ktero?

Sin. Menim, de bi imel vzeti tako, ki se je vselej dobro obnašala, ki je pri

hiševanju znajdena, in zlasti tako, ki bo z očetam in materjo v lepi zložnosti.

Oče. Vse prav. Pa kje boš dobil ravno tako?

(*Sin* molči med strahom in upanjem. *Zadnjič* se priderzne).

Kaka bi bila Jerica?

Oče. Jerica?

Sin. Jerica ja. Ona se je gotovo zmirej dobro obnašala. Jez jo že s perve mladosti poznam. Ona tudi vse ve in zna, kar se hišni materi pristoji.

Oče. Ne morem nič nad Jerico grajati. Pa kako je z doto?

Sin. Se ve, de ne bo dosti.

Oče. To je tvoja reč, de le tebi premalo ne bo.

Sin (določno). Meni ne. Dostkrat sim že slišal: Razumna in pridna gospodinja je narveči zaklad v hiši.

Oče. No, jez tedaj tebi prepustim.

Sin. Kaj mi pomaga gospodinja, če sicer dnarja v hišo prinese, pa ga prav obračati, in gospodinjiti ne zna.

Oče. Kaj pa mati k temu pravijo?

Sin. Nisim še nič od tega ž njimi govoril. Ko bi hotli vi, dobri oče, ž njimi zastran tega govoriti.

Oče. Bo pač tudi dovolila. Sej Jerica

ji je bila vselej všeč. Z Ančiko tako nič ne bo, ko ti nočeš.

Sin. Oj očka, tiste si ne vošim, ne. Mati je, sicer z nekolikim nasprotovanjem, vendar le dovolila, in Tine je Jerici roko ponudil rekoč: Ti si, kakor si dones rekla, moja dolžnica, nočem nič družiga od tebe, kakor le besedico: „Ja“.

Jerica je molče, starši pa glasno rekli: „Ja“! —

Ančika — omožena.

Ko je Smole vse upanje do Cerkvenika zgubil bil, ni hotel in ni mogel več svoje hčeri gorečih želja zatirati, in Ančika je imela srečo, de je nekakšnemu gospodu Paljčaru dopadla.

Ta ni bil nič več in nič manj kakor kmeta sin iz Zelenika. Nedavno se je vernil iz vojašine, kjer je komaj eno leto bil, in namesto sebe z dnarmi in dobrimi besedami drugiga moža najel.

Ta čas se je pa Paljčar v vsim svojim vedenju tako spremenil, de ga je bilo komaj spoznati.

On je le po nemško govoril, in to pogosto prav zarobljeno; nosil je kratke škornjice, dolge hlače, špičast klobuk, kakor

nekdaj Pavliha, samo de ni imel pisaniga jopiča in zeleniga klobuka.

Pri bokalu je znal od dežela, ki jih je prehodil, in od vojsk, pri katerih se je tudi on vojskoval, toliko pripovedovati, de so kmetje z očmi in z ustmi zijali.

On je Smoletovim dopadel, in ženitev je bila sklenjena.

Ženitvanjski dan.

Tu je bilo, se ve, vse polno godcov. Vsiga, kar je bilo dobro in drago, se je dobilo. Nevesta je stopila v cerkev, našopirjena s trakmi kakor živa krama. Ob-leka njeniga ženina je bila posebno čudna. Na pol po gosposko, na pol po kmetiško je bil oblečen. S klobuka so mu mahetale zlate kite, iz predvratne rute sta molela dva srajčina roga, perste je imel vse okovane, škornje svitle, ko luč. Fajmošter so pred poroko govorili: „Od terpljenja v zakonu, katero si zakonski sami napravijo“. Njih ne-navadno žalostno obličje je storilo govorjenje posebno ginljivo. Poročenca sta bila precej raztrešena viditi. Ženin se je s klobukam igral, nevesta simtertje ozirala.

Ženitnina je bila v kerčmi s šumam in hrumam obhajana. Vino in godci so bili

iz mesta naročeni. Pri jedi je bilo zloženih 10 kron za keglanje. Pojedina je terpela do pozne noči, pijančevanje, razsajanje, tir in ples pa do beliga dne.

In to je bil častni dan. Kako vse drugače sta ta nepozabljivi dan Tine in Jerica praznovala!

Cerkvenikovih ni bilo duše pri svatovanju, tudi nobedin ni te sreče imel, povabljen biti. Tine in Jerica sta že popred bila Smoletovim tern v očeh, Paljčar jima je clo vedno sovražtvo zapersegel.

Drugi del.

Jerici se en kamen od serca odvali.

Ožbalt je bil pošten mož, varčin in dober gospodar. Malo je govoril, pa več delal, imel je kakih 63 let. Liza je bila deset let mlajši, pa še delavna in željna gospodariti. Jerica se je proti Tinetovim staršem ljubeznivo in spoštljivo obnašala.

Nekaj ji je vender na sercu bilo. Njena

mati so bili umerli, oče pa stari in brez vse pomoči. Tretji dan po poroki (v petek je bilo) sta hodila po polji. Tine začne: Moj oče so nama že veliko popravili, če jim Bog še kaj let živeti da, nam utegnajo še marsikaj s svetam in delam pomagati.

Jerica. Res je, res.

Tine. Moja mati, kakor veš, so nekaj svojoglavni. Le včasih jih morava za kak svet vprašati, in se, kolikor se da, njih termi vdajati.

Jerica. Pač rada. Starše je treba spoštovati, naj bodo še tako čudni. Zdaj je zdihnula.

Tine. In tvojiga očeta bova tudi k sebi vzela.

Jerica (ki ji je zdej kamen od serca padel). O ko bi to bilo! Pa kaj bi tvoji starši rekli?

Tine. Sim že govoril z njimi. Oče so le rekli, de mora Peter še kako majhno delo odpravljati. Mati so si zgovorili, de ne sme nikoli pijan domu priti. — Bo že šlo.

Jerica. Upam. Kadar bodo imeli oče pošteno hrano, se bojo že pijančevanja zderžali.

Tine. Bo že vse šlo. Kadar bodo enkrat v hiši, jih ne bo nihče več vun pa-

hal. Pa vender še nekaj je neenaciga pri nama. Jez imam pri sebi očeta in mater, ti pa le očeta. Nekoliko poravnati; vzemi-mo še ubogo dete.

Jerica. Je clo preveč. Solza veselja se ji je z očeh pcedila.

Tine. Tudi zastran tega sim s starši govoril. To je bilo še ložej. Oče so samo rekli: Ker je devet žlic, se deseta ne šteje, in eno dete ne potrebuje velike žlice. Mati so z veseljem privolili, ker kaj taciga je po njih volji.

Jerica. Zdaj sim v nebesih! Dobri Bog! kakiga moža imam!

Tine pošten gospodar.

Tine in Jerica sta rada pustila razumniga Ožbalt gospodariti in ukazovati. Ne Tine ne Jerica nista hotla brez narveči sile prezgodaj pokazati, kdo de je zdaj gospodar ali gospodinja, čeravno sta oba mislila marsikaj popraviti ali prenarediti, zlasti zastran boljšiga reda pri poslih. Marsikaj je že Ožbalt v prid kmetije storil, in Tine je gledal jo zmiraj še popraviti. Spominjal se je, de je pogosto v mladosti od nekiga stariga, razumniga kmetovavca slišal, de so tri reči potrebne, kdor hoče pri kmeto-

vanji srečin biti: de kdo zna, more in hoče. Nič tega mu ni manjkalo. Večkrat se je menil s sosedi, ki so imeli pošteno premoženje, kako so s tem ali z unim počeli. On je svoje zemljiše poznal, in si je vse prizadjal, tudi narmanjši kosček v dobro obrniti. Jerica je imela svoje veselje z vertam.

Malo, ubogo dete.

Liza je imela edino veselje z detetam. Tako je lepotičila to malo stvar, kakor kako igračico; kadar je šla ob nedeljih in praznikih v cerkev, ali h kaki teti, je dete sabo vzela, in je sama sebi s tim našopirjenim deklētcam dopadla. Jerica se je po pravici bala, de bi ne bil otrok po te poti v napuh in nečimernost zapeljan. Pa materi reči, naj otroka z lepotičenjem ne razvādi, bi bilo toliko, kolikor ji v oči skočiti. Toraj se je s Tinetam zmenila, pa ji tudi on ni vedel precej svetovati.

Ko je nekđaj Liza otroku lepo pisano suknico omislila, se Jerica opogumi in reče: Mamka, ne morem Vam dosti hvaležna biti, de tolikanj za ubogo zapušeno dete skerbite, in prav ljubo mi je, de je zmirej čedno oblečeno; vñajna čednost mu kdaj utegne dosti k čednosti serca pripomoči. Pa mam-

ka, ali se dekletce clo prelepo ne kinča? E kaj prelepo, ji prec Liza v besedo seže, otroci morajo veselje imeti. Jerici se ni prav zdelo, ji kaj zoper reči. Pa storila je, kar je zamogla.

Posebno je bila Jerica zastran sladkosnednosti in svojeglavnosti otroka v škerbeh. Cesar razvajeno dekletce ni s prilizovanjem dobilo, je znalo pa s kujanjem. Kadar sta mu Tine ali Jerica kaj odrekla, je začelo jokati, in je gotovo pri materi dobilo. To se je Jerici grozno težko zdelo; Tinetu je tožila in menila, de bi bilo boljši za otroka, ko bi kam drugam šel. Tine jo je vender s svojim pregovarjanjem potolažil.

Tinetova ojstrost proti poslam.

Narveč jeze v hiši so posli napravljali. Liza je že nekaj večerov prepozno domu prišla. Pervikrat ji je Jerica samo rekla: „Večerjo smo ti prihranili.“ Ko je vdru-gič prepozno od plesanja prišla, ji Tine duri odpre in pravi: „Kje si bila toliko časa?“

Liza (togatno). Na nobenim slabim kraju nisim bila. Ti že verjamem, odgovori Tine, pa jaz kakor gospodar moram Liza je bila že ušla.

Tretjikrat je mogla pred durmi čakati in večkrat terkati; kar pride Tine, in prav resno reče: Ne morem in ne bom kakor gospodar tega več terpel, jez moram Bogu za svoje posle odgovor dati.

Drugi dan se Liza ni prikazala, še le tretji dan pride po svoje oblačila, ter hoče svoj zaslužek. Tine ji v kratkim odgovori, de ji nič ne da, ker brez vsiga vzroka pred zgovorjenim časam iz službe gre. Kaj, zakriči Liza, mojiga zaslužka mi nočete dati? Jerica, ki je vse slišala, je menila, naj bi se ji plačalo. Daj ji, reče, vsaj toliko dnarja, kar ji od svečnice gre.

Tine. Nikakor ne.

Jerica. Se bojim pohujšanja.

Tine. Zakaj? Mar zato, ker krivice v hiši nočemo?

Jerica. Zato, ker ji zaslužek vderžujemo.

Tine. Tò ni nobeno pohujšanje, če nemarnim poslam, ki brez vzroka odhajajo, ne plačamo, marveč je to dober zgled. Tako naj bi vsi gospodarji ravnali, pa bi bilo kmalo drugači. Če se poslam preveč spregleduje in prizanaša, pa vganjajo, kar hočejo. Jerica je resnico previdila in privolila.

Več nam utegnejo sovražniki koristiti, kakor prijatli.

Liza je šla k Smoletovim v službo, nekaj zato, de je ložej razujzdano živela, nekaj zato, de bi se z gerdenjem in opravljanjem maševala.

Po vsih mogočih potah si je perzadevala, Tineta in Jerica celi vasi sovražna storiti. Raznesla je, de se mora pri njima zgodeti in pozno po živinsko delati, pa de vender poslam vsak grižlej štejeta, in da jeta, česar bi še pes ne jedel, i. t. d. Jerica je le eniga samiga človeka na svetu imela, kterimu je zamogla in hotla svojo nadlogo pritožiti. Ta je bil Tine. Milo je tožila, de sta oba po nedolžnim obrekovana. Rada bi, pravi, vse terpela, de bi le ne rekli, de posli pri nas slabo, pa še premalo jesti imajo. Vedla je, kako hudo tako očitanje hišno gospodinjo speče. Tine jo je, kolikor je mogel, tolažil. „Naši posli, pravi, se čez jed gotovo narmanj smejo pritožiti.“

Jerica. Jez tudi ne vem, kako bi jim boljši bilo, ko bi tudi moji lastni otroci bili.

Tine. Naj tedaj ljudje govorijo, kar hočejo.

Jerica. Pa vender je težko ljudem vedno v ustih biti.

Tine. Težko je, pa tudi dobro in koristno za naji. Tolikanj bolj se bova vsaciga pregreška varovala, de ne bodo drugi perložnosti imeli, čez naji slabo govoriti.

Jerica. Ko nama pa še dobro v hudo razlagajo.

Tine. Če nama tudi clo dobro s hudi vračujejo, pa nama vender tolikanj gotoviši in veči plačilo v večnosti ostane. Misliš, de ne?

Jerica je obmolčala.

Tine. Upam, de bo kdaj drugači.

Jerca (zdihovaje) Pa ko morava vedno tako v sovražtvu živeti!

Tine. Sej ne živiva v sovražtvu, če drugi naji sovražijo; s tem se tolaživa, de jim nisva k temu nobene priložnosti dala, in le svojo dolžnost storila. Zdaj je vpervič svatovski dar g. fajmoštra prinesel, je maloserčni britko podobo pokazal rekoč: Ali več terpiva, kakor je ta terpel?

Jerica je križaniga serčno ginjena pogledala in si solzo obrisala.

Tine. Ali sva bolj nedolžna, kakor je on bil?

Jerica (veseliši in vtolažena.) Moliva kakor on za svoje sovražnike.

Tine. Jim odpustiva in še dobro storiva.

Kdor krivice voljno terpi,
Mu Bog raj grehe odpusti.

Navada je železna srajca.

Tine in *Jerica* nista samo od zunajnih sovražnikov, ampak tudi od domačih ljudi dosti prenašati imela. *Peter* ni mogel dobrih dni zgubljevati, brez piva in žganja ni mogel živeti. Večkrat je prepozno in vpijanjen domu prišel. Nihče ni vedel, odkod dnar dobiva. *Liza* je bila čez to nevoljna, in se je večkrat z njim skregala. *Ožbalt* je bil v strahu, de bi *Peter* kdaj v pijanosti hiše ne zažgal; zakaj pogosto je ležal in spal na senu z ognjem v pipi. Dostkrat je z gorečimi treskami po hiši in po hlevu taval. Za vse *Jerčino* govorjenje je bil gluha. Narhujši ji je delo, de *Peter* svoje hudobne navade ne opusti, in de bi tako nepoboljšana in nemara prav nenadajama iz sveta v večnost ne šel. Tudi se je smela tega bati, ker je imel *Peter* vse znamenja persne vodenice. Težko je dihal, malo spal, njegove noge so večkrat otekale, lica bledele. Kolikokrat ga je *Jerica* s solz-

nimi očmi prosila, naj vender enkrat v se gre in hudo navado opusti, pa on je le goderjal, de se toliko vpitja zastran njegoviga pijančevanja dela, ker vselej še po pravih potah in stezah zna, nikoli se v kako pretepanje ali kaj družiga hudiga ne spusti. Svojiga veliciga pregreška ni spoznal, ker ga ni hotel spoznati, in z lastnim izgledam je skazal, kar vsakdanja skušnja uči, de se med vsimi hudobijami pijanost nartežje opusti, de se pijanec spreoberne, kadar se preberne ali prekucne.

Še ni v hiši, kakor bi moglo biti.

Kmalo po Lizi je Juri iz službe stopiti se napovedal. Mislil si je, de zastran plačila mu nič ne uide, pa de bo vender po svoji volji živel. Zares je tudi bil vsakdan bolj nemarn, bolj nagajiv. O praznikih je navadno, de je le mogel, se iz hiše zmuznil, pa ga ni bilo po celi božji dan, dostkrat do pozne noči več viditi. Tine ga je svaril z lepim in z gerdim, pa vse je bilo zastonj. Juri se je zanašal, de tako dolgo v hiši ne bo. Ko je drugič s tem zgovoram prišel, mu reče Tine: Pa to

meni ni dosti. Jez te né morem in nočem perdrževati, če nočes pri meni ostati. Pa dokler si še v naši hiši, sim jaz tvoj gospodar, in zato se moram jez pri Bogu odgovorjati, če se zavolj moje zanikernosti med posli kaj nepošteniga zgodi.

Juri (nagajivo.) Le odgovarjajte se vi za svoje, in jez se bom za svoje.

Tine. Ali se ne more človek tudi ptujih grehov kriviga storiti?

Juri. Kaj pa storim napčniga?

Tine. Dosti, de si o praznikih malokdaj ob pravim času doma.

Juri. Jez že vem, kaj kristjanu gre.

Tine. In jaz, kaj gospodarju.

Juri (bahajoč.) Sej bo tako kmalo svečnica.

Tine. Jez bi rad, de bi bila že jutri.

Kako malo je izdalo to opominjevanje, se je prec prvo nedeljo vidilo. Ze pozno v noč je bilo — Jurja in Petra še ni bilo domu. V pondeljek po jutrajnih molitvah je Tine v pričo vsih poslov Jurja izplačal. Juri, ki tega ni perčakoval, je začel z lepimi besedami. Pa Tine je ostal stanoviten. Rekel je: Rajši sam za dva hlapca delam, kakor taciga posla še dalj časa v hiši terpim. Ožbalt ni imel nič zoper to, le Liza je mislila drugači. Tine, je djala

enkrat, tako boš ti kmalo vse posle iz hiše pregnal. Ko bi vsi gospodarji tako delali!

Pa bi ne imeli odgovori Tine, tacih poslov.

Peter se še prikazal ni, in je hodil potem, kakor kak terdovraten grešnik. Zvečer sta ga Tine in Jerica na samim prijela, in ž njim bolj resno govorila. Žal bi mi bilo, mu Tine reče, ako bi vprihodnjic v naši hiši bolje ne šlo, glejte, vi imate pri nas, kar le poželite, in vse vam je iz serca privošeno. Vi nam pa toliko žalosti in jeze napravljate.

Peter molči.

Jerca. Očka, za božjo voljo vas prosim.

Tine. Kaj ste zopet včerej počeli?

Peter gleda divje v tla.

Jerca. Očka, ali nič na Boga ne mislite? Z eno nogo ste že v grobu. Ali nič ne mislite na smert?

Odzdaj je bil nekaj časa mir v hiši. Jurjevo poslovljenje je bilo drugim poslam koristni strah. Mihec, ki je o svečnici prišel za hlapca, se ni upal ganiti. Peter je v kubinji tobak pil, včasi se jim je Ožbalt pridružil, de so se kaj od hiševanja ali od dela pomenkovali. Narrajši so bili sami.

Tako so se včasih prav ljubeznivo menili, nikoli se niso mogli zadosti nagovoriti, še več so si povedali — z molčanjem. Tine si je pred vsim prizadeval svojo gospodinjo opogumiti in vtolažiti. Terpljenja, ji enkrat reče, ki so naji dozdej obiskale, so le temni oblaki, iz katerih koristni dež izvira. Tudi sonce bo zopet zasijalo. Zmirej je več jasnih, kakor oblačnih dni. Dozdej sva od Boga nezmerno več dobrot prejela. Meni je dal mojo Jerico.

In meni, reče Jerica, in mu roko kakor pri mašnikovim blagoslovu pomoli, in meni je dal mojiga Tineta.

Tretji del.

Skerbna mati.

Tine je svojo tovaršico, ko je bila v drugim stanu, kakor sestro imel. Tudi je gledal vse odpraviti, kar bi ji strah ali veliko žalost napraviti utegnilo. Jerica je tudi svoje storila. Zderževala se je vsiga težkiga dela in nevarniga gibanja. Zato pa vendar ni brez vsiga dela v izbi za-

stajala, ampak male opravila v hiši je oskerbovala, tudi je večkrat vun hodila, le v take kraje ne, kjer bi se lahko spolznila in padla. Še skerbneje se je varovala vsiga neredniga nagnjenjá in strasti zavolj vestniga strahu, de bi detetu, ja semena greha v dušo ne zasadila. To ji je bilo tolikanj ložej, ker je že v svoji mladosti nagnjenja krotiti se učila, ker je bila čista in sramožljiva, krotka in poterpežljiva, in ni skoraj nič vedla od kake pohotljivosti, ki druge matere v tacih okoljšinah dostkrat nesrečne stori.

O koliko otrok zraven greha prvih staršev tudi grehe svojih staršev poerba! Koliko jih prinese sabo na svet kako posebno naturo, veliko nagnjenje k jezi itd., če je mati jezi vdana. — Pa Jerico je prvo porojstvo zlo skerbelo. Zgodaj se je spovedala in obhajala z vso mogočo pobožnostjo. Po s. obhajilu je Boga priserčno za gnado s. kersta svojimu detetu prosila, in se vso božji sveti volji darovala. Potem je bila bolj potolažena in je upala, de bo Bog kerstne želje matere tudi detetu zarajtal.

Veliko kristjanov ne ve, kaj so Bogu pri kerstu obljubili.

Čeravno ni bilo nobene nevarnosti, vendar le ni hotel Tine kersta odlašati. Za botra je zvolil moža, sicer ne bogatiga in imenitniga, pa pošteniga in keršanskiga kmeta. Ni gledal na botrinske darila, ampak le na to, kdo bo za otroka, če utegne zgodaj starše zgubiti, narbolj kakor boter poskerbel. Pred fajmoštrovo mašo, pri kateri je navadno veliko ljudi bilo, je prišel v cerkev. Fajmošter so pogosto v svojih pridgah in kerš. navkah od s. kersta učili, in vse razlagali, kaj se pri s. kerstu godi, in kako težko dolžnost si kristjan naloži. De bi to svojim faranam vidniši pokazali in prav v serca vtisnili, so narraji to s. delo opravljali, kadar je bilo več kristjanov pričujočih, opravljali pa so vselej posebno dostojno in praznično. Zmirej so ukazali popred pozvoniti. Vse so, zlasti, kar je bilo v domačem jeziku, razložno in počasi zgovarjali, posebno so znali ginljivo vprašati: Se odpoveš hudiču — njegovimu nappuhu, in vsim njegovim delam?

Tinetovo dete je bilo na prosti blazini v platnenim oblačilu brez posebniga le-

potičenja h kerstu prinešeno. Oče so vzeli svečico, ki je bila detetu pri kerševanju podana, sabo, in so jo s kerstno obleko vred skerbno spravili, de bi kdaj s tem svojiga otroka spomnili, naj z nepokvarjenim obnašanjem svojo prvo nedolžnost ohrani, in z dobrim zgledam kakor luč med ljudmi sveti. Botrine ni bilo nobene.

Po žalosti veselje nastopi.

Dobra zakonska sta prvo leto svojiga zaročenja zavolj zlobnih jezikov, nevošljivosti in zavida sovražnikov, zavolj domačih in poslov veliko terpela. Pa pri velicim veselju, de jima je dete rojeno, sta na vse pozabila. S sladkim čutilam je Tine vpervič svojo Jerico „mater,“ in Jerica Tineta „očeta“ imenovala. To je naturno govorjenje, de zakonska, kadar ju Bog z otroci oblagodari, edin drugiga očeta in mater kličeta, s tem, čeravno sama ne vesta, pokazeta, de imata odzdaj vsa za svoje otroke živeti, vsa oče in mati biti.

Njuno dete je bilo čversto in zdravo. Že ga je oče v naročje vzal, ga k sercu pritisnul in materi djal: Zdaj bo že kmalo vozička potreba. Od te dobe je bila mati več skerbna za dete, kakor za se. Dete

je moglo zmirej snaženo, zmirej kopano biti. Od osmiga dne naprej ni smela več glavica pokrita in postljiča ne pregorka biti. Če je bolj z ročicami cepetalo, rajši je vidila, večkrat ga je potlej pri lepim in krotkim vremenu v cvetlikasto travo položila. Včasih si je prizadevala, dete na smehljanje napraviti, včasih mu je obrazek zdaj sim, zdaj kje obračala, de je le dosti in vsakoršno gledalo, le to je pazila, de bi se žarki sonca ali luči nikoli naravnost nanj ne vpirali, ali de ni nikdar mičnih reči, na ktere se je dete pogosto oziralo, po strani ali le od ene strani gledalo, ker svitli žarki oči slabijo, postranjsko gledanje pa oči zasukuje, in poznej stori, de otrok vprek gleda ali škilji. Dostkrat je leskov locenj nad detetovim obrazom zibeli pripela, in ga krog in krog z listjem in dišečimi cvetlicami ovila.

Pervi tjeđin je Tine mater pač po desetkrat popraševal, kako ji je, in če mu je tudi Jerica pravila: Dobro mi je Tine, dobro, je le vender zopet popraševal. Deteta se ni mogel nikolj nagledati, zlasti ko je spalo, ker mu se je zdelo, kakor na cvetlicah spijoč angeljc.

Po veselji nastopi žalost.

Jerica je kmalo zopet močnejši prihajala. Skerbno se je varovala vsiga, kar bi količkaj njenemu zdravju škoditi utegnilo. Ob času njene bolezní je Peter zopet nekajkrat iz hiše ušel. Tine ji ni nič tega pravil, de bi je ne žalil. Bilo je drugo nedeljo po veliki noči, ko je Peter zopet prav pozno in pijan domu prišel. Jerica ga je slišala priti, pa pijanemu ni nikolj nič očitala. Drugi dan je šel Tine na polje, kjer je Peter malo čedico pasel. Peter je sedel na neko drevo naslonjen, klobuk in palica sta ležala zraven njega na tleh. Tine ga kliče, ker je nekaj goved v zeljiše ušlo bilo. Peter je terdo spal. Tine je narpopred živino iz zeljiša izgnal, in gre Petra buditi. Pa ga ni mogel zbuditi, Peter je bil — — mertev.

Perva misel Tinetova je bila, na Jerico, kako grozno se bo te žalostne prigodbe prestrašila. Hiti torej k fajmoštru povedat in jih prosit, naj oni z lepim to reč njegovi gospodinji dopovejo in jo potolažijo. To zaslišati, so fajmošter globoko zdihnili, in se milo proti nebesam ozerli rekoč: „O pravični Bog! — Peter naj bo marskaterimu svarivni izgled. Vender le

se hočem k tvoji gosposdinji podati in storiti, kar morem.“ Jerica je bila vesela, fajmoštra v hiši zagledati, ter jih s spoštljivim pozdravljenjem poprosi, naj se vsedejo.

Fajm. Ti že veš, Jerca, de jez malokdaj v kako hišo grem, kjer nobeniga bolnika ni.

Jerica. Pa zdravim so fajmošter ravno toliko potrebni, kolikor bolnim.

Fajm. Pri vas ste vender vsi zdravi?

Jerica. Hvala Bogu! Le moj oče mi nič kaj ne dopadejo.

Fajm. Kako je to?

Jerica. Tako težko dišejo. Bledi so. Nič življenja ni v njih.

Fajm. So že precej pri letih.

Jerica. O zastran starosti bi še lahko dolgo živeli. Pa sej jih gospod fajmošter dobro poznajo, ko jaz. Le bojim se, de jih na enkrat ne bo.

Fajm. Jez se sam bojim. — Pa, ker to sama previdiš, se boš ložej mogla vto-lažiti, če se tudi res zgodi.

Jerica. Se bom mogla. Ko bi le za božjo voljo enkrat hotli v se iti.

Fajm. Tega skoraj ni perčakovati.

Jerica je globoko zdihnula.

Fajm. Ti imaš t a križ, in tisuč družih pa ravno tega.

Jerica. Pač med vsimi nartežjiga.

Fajm. Tvoja mati so ga dolgo in poterpljivo nosili.

Jerica. Bog se jih usmili.

Tine pride in poslušā.

Fajm. Prestala je. — S tvojim očetam ne more več dolgo biti. Če Bog kaj prenaredi, vdaj se njegovi sveti volji. Se boš, kaj ne?

Jerica. Se ve, de družiga ne morem.

Fajm. Bog ti bo serčnost dal.

(Vprašajo Tineta.) Kje je Peter?

Tine. Na polji.

Jerica. Naj sim pridejo.

Tine zmešan — molči.

Jerica ga vperto pogleda.

Fajm. Nemara spi?

Tine (žalostno.) Spi — — jaz ga ne morem zbuditi.

Jerica (se zgrudi). Jezus! Marija!

Fajm. Vdaj se zdej v božjo voljo.

Jerico solze oblijejo. Tine jo hoče tolažiti, pa fajmošter mu pomignejo, naj molči, in so pustili, naj prvo polakšanje v tem najde, de serčne bolečine s solzami izlije. Ko so Jerici britkosti nekoliko odlegle, je bila njena prva beseda: O njih

duša, njih neumerjoča duša! pa je začela že zopet in še bolj jokati.

Tine. Bog je neskončno usmiljen.

Fajmošter so pustili ju med sabo govoriti, ker so dobro vedli, de je tudi to polaksanje, kadar kdo svoje britkosti z besedo pritoži. Ko sta pa obmolčala, so začeli Jerico nekoliko razjasnovati, in ji praviti, naj Boga zahvali, de se to ni pred porojstvom naključilo, kar bi bilo nje in otroku grozno škodovati utegnilo.

Ze pri durih so Tinetu rekli, naj ne puša zdaj dolgo Jerice same, in naj se nič ž njo od rajnciga ne meni.

Petrova smert je celo sosesko z zvečičavnim strahom navdala. Vsi so vedli, kako je živel. V nedeljo so fajmošter ginjaivo pridgo imeli.

Hišni mir.

Pri vsim svojim terpljenju se je Jerica še srečno mislila, de ima tako razumniga in keršanskiga moža, Tine je pa tudi po težavnih in nadležnih dneih na strani svoje tovaršice tolažbe in polajšanja iskal. Dostkrat sta o praznikih ali zvečer po opravljenim delu po cele ure vkupej sedela, in edin drugimu vse terpljenje in veselje razo-

devala. Kolikor sta se bolj spoznovala, bolj sta se ljubila. Njuna ljubezin je od dne do dne rastla, ker je bila na čednost operta.

Jerica je bila lepši postave, kakor obličja, šibka in velika je bila, njene lica nekoliko blede.

Bila je svitlo-plavkastih las, podolga-stiga nosa, majhnih ust. Iz njenih jasnih plavih oči je njena dobra krotka duša gledala. Nar večji njena milina, s katero si je vso ljubezin in spoštovanje svojiga moža privabila, je bila njena blaga ženska sramožljivost in ko deviška čednost. Napravljena je bila zmirej snažno in pristojno. Tine je bil pošten in čverst viditi. Njegov život je bil krepek in lepo zrašen. Obličja je bil rujavkastiga. Kakor z Jerico zgovorin, tako je bil v govorjenji z drugimi zderžen, zlasti, če koga še dobro poznal ni. Vse je počasi storil, in pred prevdaril. Če je pa kaj po prevdarku sklenil, je tudi pri tem stanoviten bil. V rečeh, ki vest in pravičnost zadevajo, je zmirej pri ali zunaj spovedi fajmoštra sveta vprašal. Jerica je to vedila, in ker je v nekterih rečeh skoraj preboječa in prevestna bila, se je vselej z mirnim sercam po Tinetovi volji

ravnala. Popolnoma v zložnosti sta živela, in si za krepost in zveličanje perzadevala.

Nar veči zleg.

Bogoljubna zakonska sta se ne le sama vsaciga greha varovala, temuč sta gledala tudi pri svojih podložnih vse hudo odverniti. Ko je nekdej novi hlapec pri kosilu nekaj napčniga rekel bil, ga je Tine prec z resnim pogledam posvaril. In odsihmal je dobriga gospodarja skerbelo, de bi se Mihec še kaj več ne prederznil, kadar ga on videl ne bo. Zatorej si je večkrat povedati dal, če se pri delu ali zvečer v kuhinji kaj nespodobniga govori.

Eniga dne so v hlevi en vol in dve narlepši kravi poginile. Ko se je Jerica čudila, de tolika škoda Tinetu dosti ne dé, ji odgovori: Velika nesreča je res, pa vender ni smertni greh. Tako je večkrat, če mu se je še tolika nesreča naključila, rekel: Vender ni smertni greh. Pri vsim tem je bil veseliga serca. Če je Jerica (kar se je v začetku večkrat zgodilo) žalostna in otožna bila, ji je rekel: „Kaj ti je? Kaj si zgubila svojiga Boga? Hudobni naj žalujejo.“ Ali pa: „Ako ne moreš prepevati, pa moli, sej moliš gotovo lahko.“ Zmirej si je prizadeval jo razveselovati, in

jo je tudi. Le še preveč natanjkne ali prav za prav preboječe vesti je bila, kar je pa Tine njenimu spovedniku prepustil. Tudi si je mislil: Boljši je strah in skerb pred greham, kakor po storjenim grehu. Boljši je prenetanjka, kakor preširoka vest.

Novoletni dar.

Zadnji dan družiga leta njuniga zakona sta sedela zvečer sama v izbi. Tine tako začne: Zdrava sva, in imava dobro vest. Lahko mirno in sladko spiva, jesti nama tekne, in jesti imava. Le pomisliva na tolikanj bolnih in potrebnih ljudi! . . . Za vse dobrote hvaliva Boga.

Jerica. Res ga hvaliva. Pa vender je to leto marskteri hudi vihar čez naj presumil. Ko nazaj pomislim. . . .

Tine. Pa misli bolj na dobrote. Na te zmirej pred in raj pozabimo, kakor na hudo.

Jerica. Tudi na nje mislim. — Pa — kaj nama bo Bog prihodnje leto poslal?

Tine. Ne bodi maloserčna. Bog naj skerbi. On je oče.

Jerica. Ne vem, kako mi je včasi pri sercu. Včasi imam toliko misel, de ne morem moliti.

Tine. Narobe. Kaj nisi slišala, kaj so fajmošter še le unidan v pridgi rekli: Ker prav ne molimo, imamo toliko misel in skerbi. Ravno z molitvijo se imamo v otroškim zaupanju do Boga vterjevati.

Jerica. Jez nobene prave molitve ne vem, ki bi me mogla vtolažiti in oserčiti.

Tine. Ne znaš „Očenaša?“ Sej imenujemo Boga svojiga očeta. Pravimo: Tvoja, ne naša volja naj se zgodi. Dosihmal nama je dal vsakdanjiga kruha, on oče, ga tudi odsihmal svojim otrokam ne bo odtegnil. Ali koga sovražiš?

Jerica. Jez ne.

Tine. Ali odpustiš vsim, ki so naji razžalili?

Jerica. Rada.

Tine. Tedaj bo tudi Bog nama odpustil. Če nama bo še toliko terpeti, Bog bo vse v najni prid obrnil. Kakor dober moder oče naji ne more brez vsiga terpljenja pustiti. O naj naji le narvečiga — praviga zlega — greha ovarje! Vse drugo njemu zročiva. Noviga leta dan ji je skrivaj naslednjo pesim, ki jo je sam spisal, v njene molitne bukve vtaknil.

Spodbudilo.

Moja duša, noč in dan,
 Mirna v Bogu bod',
 Prazne skerbi dên' na stran,
 To možgane blod'.
 Skerbi on še,
 Dobro ve, karkolj počne;
 Zdi se hudo, dobro je,
 Zaupaj le.

Kratkovidec, o nikar
 Nikdar ne mermraj!
 Bog vse modro gospodar',
 Ne spoznaš ti zdaj.
 Nakviško oči!
 On tvoj Bog od vekoma,
 Po vsih krajih sam ravna
 Vse reči.

Oče, vse kar kolj imam,
 Tebi zdaj zročim,
 Žalost s tem si polahkam,
 Miren spet živim,
 Zaupam v te,
 Ko se spet mi zatamni,
 Vsmil' se vnovič oče ti,
 In glej na me!

Upat' in pokornim bit,
 To je otrok dolžnost
 Daj mi vselej to spolnit'
 Pride če britkost.

Otrok sim tvoj,
 Vsmiljeno zmenoj ravnaš,
 Ljubo roko mi podaš,
 O oče moj!

Stor' de Ti bom vselej zvest,
 In iz serca vdan,
 Sčisti dobro mojo vest,
 De poslednji dan,
 Ko svet pustim,
 Vzameš v raj me Oče moj!
 Ter na vekomaj s teboj
 Se veselim.

Četerti del.

Nesrečni zakon.

Jerčin brat se je kmalo po očetovi smerti več iz potrebe, kakor iz nagnjenja oženil. Vzel je neko precej premožno kmetiško hčer, ki pa zunaj premoženja sicer nobenih priporočivnih lastnost imela ni. Njena natura je bila zoperna in sovražljiva. Njegova sestra je mogla prec hišo zapustiti, in Tine jo je v službo vzel. Nikolaj je kmalo spoznal, de je goljufan, ker pri

volenju ni notrajnih dobrih lastnost, ampak le dnar obrajal, in je zdaj dosti ubožniši bil, ko popred. Njegovimu terpljenju ni bilo ne konca ne kraja.

Skoz zakon je šel — v živi pekel,
Kdor popred prevdarit noče,
In le bogatijo hoče.

Kristjan hudo z dobrim vračuje.

Tine je enkrat pri delu v Paljčarjevi njivi dve kravi videl, po mladi setvi gaziti. Rad bi ji bil sam izgnal, pa mu se ni zdelo varno, na Paljčarjevo njivo stopiti.

Zakaj če bi ga zagledal bil, bi si bil, kdo ve kaj slabiga mislil.

Ravno je šel neki deček z butarco derv memo.

Tine mu je nekaj podaril, naj kravi izžene. Deček je storil in šel k Paljčarju, de mu bo nemara tudi kaj dal. „Živino sim izgnal, mu reče, iz vaše njive, ki je vse poteptala.“ „Kakšno živino?“ vpraša naglo Paljčar. Deček je odgovoril, de je ne pozna, pa de jo mora uni kmet iz Livad poznati, ki mu je rekel, naj jo izžene. To zaslišati, Paljčar kakor zdivjan prec teče na Tinetovo polje, ter začne zmirjati in preklinjati, koliko škode mu je živina storila.

Tine se je zgovarjal, de ni bila njegova živina.

Paljčar. Še tajil boš? Hočeš, de ti še pričo pripeljem?

Tine. Mi bo prav vseč.

Paljčar pokliče dečka nazaj, ter mu s potjo reče: „Kaj ne, de ste bile kravi iz Livad? Gotovo niste mogli od drugod biti.“ Zdaj je deček sam verjel.

Ko je Paljčar z dečkam prišel, reče Tinetu: „Tu je priča.“

Tine. Prav! Če eniga dečka hočeš za pričo (Dečku). No povej, kakšni kravi ste bile?

Deček. Jez mislim, de tvoji.

Paljčar. Zdaj slišiš. Pa še vtaji, če moreš.

Tine (dečku.) Pa kakšne so bile, rujavki, rudečki, plavki?

Deček. Rudečki, ena z belo liso.

Tine. (Paljčarju.) Ako ti med mojo vso živino drugačno zagledaš, kakor rujavkasto, ali le eno samo z belo liso, pa ti škodo deseterno povernem.

Paljčar (začuden dečku). Gotovo ste bile rujavki, pa ti že prav ne veš.

Deček (nestanovitno.) Jez že prav ne vem.

Tine. Še se lahko pomaga. Kravi

ne morete še deleč biti. (Paljčarju). Le pojdi z mano, ji boš sam lahko videl; če ste moji, pa ji precej ti v svoj hlev pelji.

Paljčar ni hotel poskusiti, ampak de bi se ne vjel, se je preklinjevaje odtegnil.

Še nekaj taciga.

Eniga dne je prišla k Jerici Lucija, ena njenih starih prijatic, in je pravila, de jo neka ženska, ki je ne sme imenovati, za božjo voljo prosi, de bi ji le toliko časa, dokler se njeni mož ozdravi, šest goldinarjev posodila, in de ji hoče v zagotovilo svoje narlepši oblačilo zastaviti. Jerica se je zgovarjala, de ravno zdaj toliko dnarja pri roki nima, in de njeniga moža doma ni, naj bi tedaj jutri prišla. Pa mati in otroci, reče Lucija, hočejo še danes jesti.

Če je pa taka, odgovori Jerica, pa precej lahko pomagam. Prec se je podala v hram po moke, mleka, masla, in je dala prijatici rekoč: Pozdravi mi dobro ženico, in reci ji, naj tudi jutri po dnarje, in dokler bo mož bolan, po moke in mleka večkrat pošlje. Ni mi treba povedati, ktera ženska je, sej si lahko sama mislim, sej vem, kdo je v vasi bolan.

Lucija se je v imenu staršev in otrok

zahvalila, je z milodaram pritekla, in tolažila z besedami, de je Jerica rekla, jo le večkrat za kaj prašati. Perva beseda uboge zdaj grozno razveseljene matere je bila: Lucija! ali si pa povedala, kdo sim. Nisim, odgovori Lucija, pa sama je prec vganila. — „Tedej ve, in vender,“ odgovori mati, „nam Jerica jesti pošlje? in nam hoče še večkrat poslati?“ — Začela je britko jokati. Jaz sim bila hudoba, in Jerica je angelj. Bog meni odpusti! Bog nje plačaj!

Tine domu pridši je videl Jerico neizrečeno veselo in pri volji. On jo vpraša, zakaj je tolikanj vesela, in ko mu je vse pravila, se je tudi on ž njo veselil, in še tisti dan v hišo šest goldinarjev poslal.

Naj bo sovražnik ali brat
Ubog'mu zmir pomagaj rad.

Tine je bil človek.

Perve leta je Tine, kadar so mu pri oranju voli prepočasi ali namesto na levo na desno stran vhajali, včasi s hudičem zarotil. Slišal je to od svojih hlapcov, in je menil, de mora tako biti. Kadar se je bil že kletvin navadil, je v neki pridgi slišal, de je to pregrešno, in de se s preklinje-

vanjem pohujšanje daje. Zato je terdno sklenil, več ne kleti, pa je le vender so-pet klet. Neki modri spovednik so mu te-daj za pokoro dali, naj vselej pred delam svoje serce k Bogu povzdigne, in resničen sklep stori, nikakor ne zakleti, in če mu vender kako uide, naj se vsakikrat skesa, in na tihim presveto ime „Jezus“ izreče itd. Tine se je zvesto tega sveta poprijel, in potlej je malo kdaj, na zadnje pa clo nikdar več zaklel ni.

Pri svojim narboljšim sercu je bil Tine že od nature — nagle jeze. Kadar je prav imel, ga ni bilo lahko pregovoriti. Če je kdaj od kake krivice, zatiranja ali žaljenja kaciga bližnjiga slišal, se je znal tako vje-ziti, de mu je kri v lica stopila. Že ko deček je eniga svojih součencov precej zlo obunkal, zato ker je neko deklice, ki mu vender nič žaliga ni storilo, v blato vergel.

Tine je svojo naglo jezo s tim ložej spoznal, ker je v nje marsktero nespodobno besedo rekel, ali včasi kaj taciga storil, de mu je bilo potlej žal. Vse je poskusil, se premagati. Včasi je že usta odperl, in hitro na nje roko djal, ter se silil molčati. Kadar se je jeza v njem kuhala, je včasi strani šel, de bi le reči, ki bi ga vjezila, ne vidil ali ne slišal. To mu se je zdelo

narbolj pametno. K sreči je dobil gospodinjo, ki je bila sama krotkost. Jerica mu je vse prizanašala, zraven pa bila narlepši zgled sterpljivosti. Nje na strani je Tine od dne do dne krotkejši prihajal. Malokdaj . . . pa, sej je bil človek, in

Jerica tudi ni bila angelj.

Skoraj vsake štiri tedne se je Jerica spovedala in obhajala, tode ne iz zgolj navade, ampak z lepim pripravljenjem, in iz ljubezni do kreposti.

S svojim gospodarjem se je zmenila bila, de hočeta edin družiga na pomote spomniti, in se v dobrim podpirati. Neki večer, ko sta sama bila, mu je rekla: Tine, dons si bil pa zopet prenagel. In ti, odgovori Tine, pa zopet preveč zgovorna. In teh očitanj si nista nič zamerila. Pa je res včasi Jerica več govorila, kakor je bilo potreba, in tako ji marsktera beseda zoper ljubezin do bližnjiga zmuznila. Varovala pa se je, de bi komu krivice ne storila, ali kakiga skrivniga pregreška ne odkrila. Če je pa bil pregrešek gotovo povsod znan, pa tudi ni bila prenatanjka, zlasti, kadar se je z zanesljivimi osebami pogovarjala. V teh rečeh je bil Tine bolj

skerben. Večkrat je Jerico opominjal, naj nikar vsiga ne verjame, kar sliši, ker se tako človek lahko laži deležniga stori.

Odsihmal se je Jerica varovala, in še več, ker je slišala pridgo, ki so jo fajmošter „od grehov zoper ljubezin do bližnjiga“ imeli, v kateri so rekli: Nič ni tako navadno, kakor čez bližnjiga slabo govoriti. Nekatere k temu zapelje napčna zgovorljivost in hudobnost, večdel pa ošabnost, de sebe povzdigniti, druge zaničujejo. Noben greh ni tolikokrat dopernešen, kakor ta, in še clo od tacih, ki se sicer pošteno obnašajo. Jerico so poslednje besede posebno ganile. Nekaj dni je zamišljena hodila. Tine, kakor po navadi, je prec pri fajmoštru pomoči iskal. Zato jih je prosil, naj bi v njegovo hišo prišli, Jerico podučit in vto-lažit. Ko so fajmošter prišli, jim je Jerica svojo skerb in boječnost odkrila. „Gospod fajmošter, je rekla, so nam pač v zadnji pridgi resnico povedali.“

Fajm. Če so jo le vsi prav razumeli, in si jo k sercu vzeli! Tode navadno dobre duše nekatere reči preojstro, nekatere pa prelahko sodijo.

Jerica. Mene so g. fajmošter prav zadeli. O moj Bog! kolikokrat sim se jez, brez de sim vedla in spoznala, pač mogla

s svojim govorjenjem zoper ljubezin do bližnjiga pregrešiti!

Fajm. Če popred spoznala nisi, ti bo pa Bog raji odpustil.

Jerica. Ali je vselej greh, kadar kdo od pregreškov bližnjiga govori?

Fajm. To pač sama veš, de se nikomur krivice storiti, nikolj pregreškov bližnjiga povikšati in kar ni gotoviga, za gotovo razglasiti ne sme.

Jerica. Tega tudi ne storim, pa če je kaj gotovo in resnično?

Fajm. Koliko lažnjiviga se raznese? Pa naj bo tudi gotovo in resnično, se vendar le od zmot in pregreškov bližnjiga le z dobrim namenam in v sili sme govoriti, de se namreč bližnji poboljša, in drugi posvarijo, ker tako naš bližnji ne more po pameti zameriti.

Jerica. Če je pa že povsod znano.

Fajm. Tedej je nepotrebno, in tudi neusmiljeno, kaj taciga govoriti. Zapomni si to: Kolikanj pogostiši se od pregreškov bližnjiga govori, tolikanj več se pogreški pomnožijo, manj pozabijo, tedej težej poboljšajo. Veliko jih obupa, in serčnost se poboljšati, zgubi, ker si mislijo: Naj storim, kar hočem, sej sim že tako raznešen, moje dobro ime je tako že zgubljeno.

Gléj, nikogar de ne opravljáš.
 Ak zaide, ga podbudi;
 Z opravljanjem ga vstavljáš,
 De poboljšat se ne trudi.

Odsihmal se je Jerica skerbno varovala, de bi se več z govorjenjem zoper ljubezin do bližnjiga ne pregrešila. Tudi pri svojih podložnih je zastran tega poskerbovala. Kadar se je pri jedi alj pri delu kako govorjenje začelo, de bi utegnilo zoper ljubezin do bližnjiga biti, je prec rekla: Kdo ve, če je res? alj: Vsak ima dosti pred svojimi durmi pometati,“ ali pa naravnost: „Tudi nam bi ne bilo ljubo, če bi kdo od naših pregreškov govoril.“ Narvečkrat je skušala pogovor na kaj družiga obrniti, ali ga pa s kakim nepričakvanim vprašanjem pretergati. Posli so prec spoznali, de je to posvarjenje.

Jerica mati z dušo in s telesam.

Jerica je dobila drugo dete, ki je bilo keršeno Maria. Odzdaj je imela le malo časa se z družino v hiši in z delam na polji pečati. Večidel je imela le z otrokama opraviti. Druge dela, je rekla, lahko posli opravijo, matere pa ne more nihče namestiti. Težko ji je delo, ko je perve

dni maliga Jožeka jokati ali kričati slišala, in ni mogla pogledati, kjer kaj manjka.

Jerica je bila prepričana, de nikolj ni prezgodej za rejo otrok, skerbeti. Enkrat so prišli kaplan v hišo, ko je Jerica ravno Jožeka v naročju nosila. Dete je bilo mirno in krotko. Ko so hotli kaplan zopet oditi, pogledajo na svojo urico. Dete urico svitlo zagledati prec po nji sega. Ko kaplan urico zopet spravijo, začne deček jokati in upiti. Ko so kaplan odšli, postavi Jerica dete na tla in ga popusti jokajočiga.

Brigita je k otroku pritekla, in ga potolažiti, mu kaže neko novo cinjasto žlico.

Ko Jerica nazaj pridši to zagleda, reče: Naj le dete joče in vpije, sej od tega ne bo umerlo, in bo že samo nehalo jokati, kadar se naveliča. „Če se otrokam pri vsaki reči prizanese, in vse njih termi prepusti, se prezgodej svojeglavnosti navzamejo, marveč jih je treba zgodaj svojovoljnost premagati učiti.“

Neki drugikrat se je Jožek v izbi po tleh plazil, in se je z glavo tako na nogo od mize vdaril, de je začel od bolečine jokati. Brigita naglo priteče, ter nekaj krat po mizni nogi vdari, kakor bi bila jezna, rekoč: Le čakaj ti gerda miza, ti greš Jožka tako vdariti, čakaj, jez ti bom

dala.“ Dete to zagledati, prec neha jokati in se začne smejati. Jerica je prišla, tode prepozno. „Kaj pa je že zopet?“ skerbno popraša. Brigita je tolikanj raji vse povedala, ker si je zavolj svoje znajdenosti, otroka vtolažiti, kdo v kaj domišljevala. Jerica ji reče: Tako se morajo otroci razvaditi, in v njih želja obuditi, de se nad drugimi mašujejo. Razvajeniga otroka bo nekdej tako težko vkrotiti, kakor zdivjaniga konja.

Tanjka vest.

Pergodi se, de je Jerici bil vrat otekkel. Govoriti ni mogla, in dva dni čisto nič vžiti. Tine je bil grozno žalosten in clo v strahu, de bi ne umerla. Fajmošter so bili kmalo poklicani. Njim se nevarnost ni tolika zdela. Bolno so tolažili, in vprašali, s čim se zdravi. „Z ničemur“, odgovori Tine; zatorej so svetovali prec po zdravnika poslati, tačas pa so rekli, naj stolčene in v smeteni kuhane borovnice gorke okolj vratu deva, pa naj se prehlajenja in tudi prevelike vročine varuje.

Kmalo po tem je bilo Jerici bolje. Pa četerti dan je bilo slabši, ko popred. Fajmošter so bili zopet poklicani. Pa kako se

prestrašijo, ko pridši v stanici in pred postljo bolnice zagledajo mokro perilo obešeno. Po tem takim, so rekli, ni čudo, de se je bolezin povernila.

Strani s perilam! Vrata odprite; preveč je zakurjeno. Stanico večkrat z vin-skim jesiham pokadite! Drugi dan pridejo fajmošter sami, brez de bi jih kdo klical bil. Bolnica je bila iz nevarnosti, pa nekoliko žalostna. Zelela je s fajmoštram na samim govoriti.

Ko so se vsi odtegnili, je rekla Jerica: Bojim se, de sim se hudo pregrešila, in se moram še enkrat spovedati; drugači ne morem v miru biti. Fajmošter so že vedli, kako tanke vesti je Jerica bila, torej so rekli, naj jim le, če hoče, ta pregrešek tudi zunaj spovedi razodene. „Včeraj sim,“ reče Jerica, Boga prosila, de bi mi še toliko časa živeti dal, dokler svoje otroke zredim. Dons pa sim se spomnila, kakor bi jaz s tem Bogu napovedala, koliko časa naj me živeti pusti. Ali sim se pregrešila? Ali ni greh, kadar kdo Bogu kaj ukaže in se v njegovo sv. voljo ne vda.“

Fajmošter so jo podučili in vtolažili. „Nisi se pregrešila“, so rekli. „Bogu nič ne ukazujemo, če ga za kaj prosimo. Sej nas je Jezus Kristus sam z besedo in z

zgleдам učil, de imamo Bogu svoje potrebe v molitvah razodevati.“

Jerica. Pa nas je tudi učil, de se imamo vselej v njegovo sveto voljo vdati.

Fajm. Prav! To si ti tudi storila.

Jerica. Ne vem.

Fajm. Ali si včerej pri molitvi mislila, de si se pregrešila?

Jerica. Nisim, še le dons sim se spomnila.

Fajm. Kadar boš zopet Boga za kaj prosila, ali se nočeš v njegovo sveto voljo vdati?

Jerica. Hočem, njegova volja naj se vselej zgodi.

Fajm. Poglej tedaj, včerej nisi mislila, de to ni prav, in dones, ker se ti pregrešno zdi, nočeš več tega storiti. Tedaj si enkrat za vselej zapomni: Kar se komu greh ne zdi, kadar kaj stori, tudi potlej, kadar spozna, ni greh, če ga več storiti noče, vsaj pri tacihi ne, ki kaj taciha iz nezadolžene nevednosti storijo, božjo besedo pridno poslušajo, in se vsaciga zadovoljniga greha varujejo.

Jerica je bila potolažena, in v enacih okoljšinah se je znala po tem tudi sama potolažiti.

Zadnje besede umirajočiga Ožbalt.

Ožbalt je previdel, de konec njegoviga življenja ni daleč. Zato se je spovedal, sv. poslednje olje prejel, in rekel Tinetu samimu priti. Tine ni mogel od žalosti besedice spregovoriti. Dolgo sta se molče gledala, kar oče začnejo: „Ne bodi preveč žalosten, jaz bom kmalo prestal.“ Tine mu jeclaje merzlo roko stisne. „Ne joči,“ pravijo oče nadalje, „jaz sim dosti dolgo živel, dosti dolgo delal. Ti boš premoženje v boljšim redu prevzel, kakor jaz. Potolažen smem reči, de eniga krajcarja nisi dolžan: in kar te naj še bolj veseli, de nobeniga krivičniga vinarja ne premoreš. Jaz lahko umerjem. Bog te požegnaj, Bog požegnaj tvojo ženo in tvoje otroke.“ Tine je pokleknil, in je prejel z očetovim blagoslovom — božji blagoslov.

„Pokoplji me zraven matere; po moji smerti dvajset goldinarjev med domače uboge razdeli. — Zdaj naj pride tvoj brat.“

Tone pride.

Ožbalt. Ti nimaš matere več! Kmalo tudi očeta imel ne boš. Imej Boga pred očmi! Varuj se slabe tovaršije!

Tine. Oče! ali smem tudi Jerico poklicati?

Ožbalt. Naj pride.

Jerica (serčno ganjena.) Kako je očka?

Ožbalt. Ali vidiš Jerica? Ne jokaj! Ali imaš še kaj povedati?

Jerica. Nič očka! le še enkrat se za vse zahvaliti. (Ga za roko prime in jo s solzami omoči.) Pa očka, kako ste slabi!

Ožbalt. Ložej mi je, de te še vidim. (Tako ji je močno roko stisnul, de ji je skozi serce šlo.)

Jerica. Ne govorite preveč, to vam težko de! Ali bi ne hotli piti?

Ožbalt z glavo pokima in slabo reče: Daj!

Jerica da vode.

Ožbalt vzame rekoč: Bog ti poverni. Vse naj ti poverne, kar si mi dobriga storila.

Jerica. Kaj moram še le jez reči? (Joče).

Tine. Tiho bodi (in joče sam).

Vsi vtihnejo. — **Ožbalt** usta odpira, brez de bi kaj povedal. **Jerica** je to zapazila, in ga tiho popraša, kaj bi rad. „Kje“, reče **Ožbalt** proti nebesam se ozi-

raje, „kje“! — Roke je stegnil, križaniga poljubil in — umerl. —

Kako sta bila Tine in Jerica zrejena.

Tineta je reja njegovih otrok toljkanj bolj skerbela, ker tudi on ni bil narbolj zrejen.

Šola, v katero je hodil, je bila tistikrat slabo oskerbljena. Po štirih zimah je revno brati, pisati pa skoraj nič znal. Veliko se je mogel iz glave učiti, pa je tudi kmalo zopet pozabil, ker ni razumel, kar se je učil. Tine je sam spoznal, da mu je treba več znati in razumeti, ako hoče kdaj očetovo premoženje prevzeti. Zato si je veliko perzadjal, da se je v branju, pisanju in rajtanju zuril, zraven je še v nedeljsko šolo hodil.

Ni samo na vsak opravk svojiga očeta gledal, temuč je skušal pri kovaču, pri kolarju ali pri jermenarju si kaj zapomniti in doma posneti. Poznej mu je vse to prav prišlo. Majhnih reči je veliko sam znal napraviti, in si je pri tem dnarja prihranil. Kar se je zlastnim perzadjanjem naučil, ga je še bolj veselilo.

Kar se kdo nauči
Ga nikdar ne teži.

Jerica je bila v svojih prvih letih srečna. Kar otrok najboljšiga imeti zamore, je Jerica imela, namreč — dobro, pobožno mater, ktere zgled ji je več pomagal, kakor vse podučevanje. Ona je svojo mater serčno ljubila, in si je prizadevala, kolikor je mogla, de ji je britkost, ki so ji jo oče in tudi njeni brat in sestra napravljali, s svojim lepim obnašanjem zmanjševala. Šestnajst let stara je sicer mogla že Jerica iz domače hiše v službo iti, pa noben petek ni pretekkel, de bi ne bila svoje matere obiskala. Marskteri prihranjen krajcar ji je donašala, in dobra, bogoljubna mati ni nikdar svojiga otroka od sebe spustila, de bi je z noviga k dobrimu ne opominjevala, in pred hudim svarila ne bila. Še clo, očetov, bratov in sestrin slab zgled je bil Jerici v dvojin prid. Tako se je zgodaj terpljenja vadila, s tem opaznosti in čuječnosti učila. Terdno je sklenila bila, se nikdar ne omožiti, in raji služiti, kakor z neprimerjeno možitvijo celo svojo srečo v nevarnost postaviti. Napčna možitev se ji je zdela narveči križ na zemlji. — Vpervič je Jerica po volji svoje matere k nekimu stricu v službo prišla. Ta je bil ne-

redin mož in slab gospodar. Gospodinja je bila blagosercniši, pa se je malokdaj iz boleznih skopala. Jerici ni bilo clo nič všeč tam. Le za voljo svoje matere in tete je ostala dalj časa, kakor je želela. Zdaj pa ji je nemogoče bilo, dalje ostati.

Svoji materi se je pritožila, ki tudi ni hotla dalj časa svojiga otroka nevarnosti prepustiti. Zdaj je prišla Jerica v keršansko hišo, kjer so bili stari ljudje in pošteni otroci. Tukaj je ostala, dokler se ni starši sin oženil. Odtod je prišla k Cerkvenikovim, kjer je zvedla, da je tudi dobrih in poštenih mladenčev, s katerimi se zamore v zakonu srečno in zadovoljno živeti.

Materno serce — skerbno serce.

Ko je Jerica služila, pač ni mislila, da bo kdaj mati. — Kar oskerbljevanje detetoviga trupla zadene, ji je šlo kakor materi pri vsim dobro od rok. Svojim otrokam je večkrat, pa nikolj veliko jesti dajala, in vselej le lahke jedi: Mleka, sočivja, zeleniga (tode zrelega) alj pa suhiga sadja. Piti jim ni dajala družiga, kakor vode. Otroci so mogli vselej snažno oblečeni, njih obraz in roke vmite biti. Večkrat jim je oblačilca po perili, tode nikolj

vlačnih dajala. Izbe in stanice so bile pogosto počedene. Le malokdaj tedaj je bilo katero dete bolno, marveč so bili otroci čversti in zdravi, kot jabelka.

Kakor za zdravje sploh, je bila Jerica tudi za ravne ude svojih otrok skerbna. Narveč so ji dale igrače otrok opraviti. Nikolj ni mogla zadosti čuti, de bi se otroci na kakim nevarnim kraju, pri kaki vodi ali kakim prepadu, z nožem, s škarjami, s koso ali s serpam ne igrali. Desiravno se je Tinetu dobro zdelo, otroke viditi, kako z tekanjem, plazenjem, lučanjem, nošenjem svoje moči terdijo in jih ročno rabiti se vadijo, je vender le Jerica skerbela, de bi preveč ne bilo, de bi svojih moči ne pretežni, ali si sicer kake škode ne storili.

Zdravo telo -- narboljši blago
Skazi se lahko — Popravi težko.

Jerico so pogosto zobje hudo boleli. De bi svoje otroke te nadloge ovarovala, jim je velela, si vsaki dan vrat in glavo s hladno vodo oribati in omiti. Kaj vročiga jim ni nikoli jesti dajala, še manj pa je otrokam na vroče jedi prec piti, ali pa z zobmi terde reči gristi pripustila. Sladkorij ni bilo nikdar v hišo. Tine je svojo

gospodinjo v vsih rečeh, ki zdravje otrok zadevajo, podpiral.

Dokler si zdrav, prevdari:
De bolen, nemožen,
Je človek ubožen,
In zdravje zapraviti vari.

**Kaj se pri izrejenju narpogostiši
opusti, in bi se narmanj opuštati
smelo.**

Jerica je od svoje matere pravo bogaboječnost podedovala ali poerbala, in to je gledala tudi svojim otrokam vsaditi. Predin je otrokam še kako besedico od Boga povedala, jih je tako navadila, de so prec vse iz rok spustili, kakor hitro je djala: fuj! to ni prav, to ni lepo. Če niso otroci prec slušali, jim je z ojstrim znamenjem svojo nezadovoljnost pokazala. Dobro je vedla, de se mora človek narpred s strahovanjem krotiti. Njeni otroci so se je pred bali, kakor jo ljubili. Tako, si je mislila, naj se otroci tudi Boga narpred bati uče. Jerico je njena mati božjiga strahu vadila, ki se nekterim hlapčevski strah zdi.

Skazalo se je, de to ni bilo napčno, in de je bil tak strah, kakoršniga je Bog

ljudem narpopred v starim zakonu, ko je človeški rod tako rekoč še otročji bil, vsadil. Kadar je gromelo, je rekla pobožna mati: Poslušajte otroci, to Bog dela, Bog stori bliskanje in gromenje. On vse zamore. Kakor je on vse vstvaril, ravno tako z enim samim bliskam lahko našo hišo vpepeli, ali s točo naše polja pokonča. Naše življenje — vse je od Boga.

Ko se je kaka nesreča zgodila, je rekla: Otroci, Bog nas lahko štrafa, on dostkrat hudobne ljudi tepe, kakor kak oče svoje neposlušne otroke. Kadar je Urša zares kteriga otroka štrafati hotla, je rekla, de ga bo tudi Bog štrafal, če se ne poboljša. Nekaj časa potlej še le, če je kak otrok nepokorin bil, kaj napčniga storil alj storiti hotel, je pridjala: „Tega ne smeš storiti“ alj: To ni prav, to je Bog prepovedal, on to sovraži. To je greh, otroci moji! Le greha ne! le greha ne!“ Kaj tacciga je skerbna mati tolikokrat ponavljala, de se je na zadnje Jerica navadila, vse, kakor vpričo Boga svojiga nebeškiga očeta, delati.

Z božjim strahom je Urša vedno hvaležnost do Boga združevala. Otroci so jo mogli narpred vsiga prositi, se ji za vse zahvaliti, sicer niso dobili, ne kruha ne

sadja, ne nobeniga družiga daru. Po tem je začela otroke podučevati, de smo vsi v božjih rokah, de moramo za vse njega prositi, njemu se zahvaliti. Tako so se otroci iz hvaležnosti Boga se bati učili. Jerica in njeni brat Martin sta se sčasama tudi iz ljubezni Boga se bati vadila, in ničesar bolj se bati, kakor svojimu narboljšimu nebeškemu očetu se zameriti, alj njegove svete zapovdi prelomiti. Kakor je bila Jerica zrejena, tako si je tudi ona prizadevala, svoje otroke zrediti. Tudi ona jim je vedno pravila: Otroci moji! le greha ne! le greha ne! Blagor otrokam, ki imajo bogaboječo mater!

Kako so se otroci moliti učili.

Jerica je vpričo otrok pogostama od Boga govorila; posebno pri jedi in na polju. Ko so otroci razumniši prihajali, jim je vsakdan pravila, de Bog vedno na obnašanje ljudi gleda, de vse, kar je prav in dobro, mu dopade, vse pa, kar je napčno in hudobno, grozovitno studi in sovraži. Vselej je otroke bolj z zgledam, kakor z besedami k molitvi priganjala. Doma vpričo otrok je zmirej z nekakim posebnim spoštovanjem, pa tudi z nekakšno radostjo mo-

lila. Včasih je vpricho svojih otrok klečala, roke in oči proti nebesam povzdigovala, s konca na tihim nekaj besedi govorila, potem v svetostnim zaderžanju ne besedice več. Otroci so jo gledali, so bili vsi tihi in mirni, in so se vedno na mater ozirali; kar na zadnje tudi Jožek poklekne, in začne tako delati, kakor mater vidi. Mati zdaj vstane, in nekaj časa molči. Jožek jo vpraša, kaj je ona počela? Mati odgovori: Jez sim na Boga mislila, z Bogom, našim nebeškim očetam sim se pogovarjala. Bog je vse slišal, in clo ve, kaj sim mislila.

Jožek. Ali bi ne smel tudi jaz enkrat z nebeškim očetam govoriti?

Mati. Bi, še clo ga moraš jedi prositi, in se mu za njo zahvaliti. Če kaj napčniga storiš, moraš Boga odpušanja prositi, in skleniti, de ne boš več kaj napčniga storil.

Jože. Pa ne vem, kaj bi Bogu rekel.

Mati. Ali tudi ne veš, kaj bi svojimu očetu rekel, kadar jih hočeš kaj prositi, ali se jim za kaj zahvaliti? ali, kadar kaj napčniga storiš?

Jožek. Tisto že vem.

Mati. Glej tedaj, ravno tako govori z nebeškim očetam. Še clo potrebno ni,

de kaj rečeš, če le kaj dobriga misliš. Bog še clo tvoje misli ve.

Tako so se otroci moliti učili, predin so vedli, kaj se pravi moliti.

Ko moliš, povzdigni serce,
Ne dosti le molet' roke.

Tinetova in Jeričina opaznost.

Tine in Jerica sta bila grozno skerbna, svoje otroke v nedolžnosti zrediti, in vse od njih odvracati, kar bi njih mehke serca omadeževati utegnilo. Skerbno sta se varovala, de bi svojih otrok tudi z narne-dolžnišim djanjem ne pohujšala. Dobro sta vedla, de edini pomoček, nedolžnost otrok ohraniti, je ta, de so vsi, ki se z otroci pečajo, v vsim sami sramožljivi. Svojih otrok blage nedolžnosti in nevednosti clo nič ne premakniti, še clo povedala nista, de je to ali uno sramožljivosti nasprot, temuč le, de to ali uno lepo ali prav ni.

Jožek pri sedmih letih, je enkrat nekaj mater vprašal, na kar mu ni mogla odgovoriti, vender je znala otroku zadovoljiti. Sicer se je znala vsim vedčnim vprašanjem ogniti, včasi clo nič odgovorila ni, ali pa, če je otrok le odgovor hotel, mu je na vprašanje le kaj majhniga, in sicer

le toliko odgovorila, de otroku nič škodovalo ni.

Kako sta se Tine in Jerica v nesrečah obnašala?

Keršanskima zakonskima ni tolikanj djalo, če jima je Bog kako terpljenje poslal. S hvaležnim sercam sta spoznala, da sta od Boga neskončno več dobriga prejela; zato sta tudi terpljenje kakor dobrote sprejemala, ker sta ž njim ponižniši, skerbniši, dobrotljivši postajala, in nista bila tolikanj na časne reči navezana, temuč sta bolj Bogu dopasti, in za večnost skerbeti si perzadevala. Nikoli se nista čez slabe letine ali kaj taciga pritoževala.

Kristjan ne toži čez terpljenje,
 Če ga odverniti ni v stan'
 Nabira žnjim si zasluženje,
 Če je v božjo voljo vdan.

Kaciga svojih bližnjih sta pomilovala, ki je revšino 1000krat bolj občutil. Pa ne samo pomilovala; tudi pomagala sta bližnjimu, kjer in kakor sta mogla. Ko je enkrat toča vse žito v Zeleniški fari pobila bila, je Tine pet revnim kmetam semenca posodil, ter jim povedal, de bodo še

le o prav dobri letini vernili. Jerica je po zimih v več hiš večkrat mleka, repe, i. t. d. pošiljala.

Ob kakšnim hišnim križu je Jerica rekla: „Bog nas mora k sebi natvezati, de mu ne uidemo“ in Tine se je tolažil s svojim prigovorom: Sej še ni smertni greh.

Borovec.

Tinetova hiša je bila posebno o hudi uri nevarna. Bila je na gričku; zadej še više je bil gojzd. Spodej je bil en potok, in okoli močvir. Hude vremena so se večdel čez gojzd privlekle, in se zunaj njega izsule. Še kar se je Tine spominjal, je enkrat nek skedenj od treska vžgan zgorrel. Jerico je bilo hude ure zlo strah. Tine je bil serčniši, vendar se je vselej s potrebno skerbnoostjo prevedel. O hudim vremenu je vse okna zaperl, pa vrata odperl, de bi nobeniga, kakor je pravil, če treši, sopuh ne zadušil. Nikoli ni smelo o hudi uri preveč ljudi, ali pa preblizo edin družiga v stanici biti, nobedin ni smel pri oknu, pri peči, ali pri zidu stati, še manj pa kak ogenj napravljati, ker dim tresk na se vleče.

Enkrat, bilo je devetnajstiga Velkitravna, se je strašna nevihta čez gojzd privlekla. Kakor jo je Tine zagledal, je prec domu tekel, vse vredit. Bliskalo in treskalo je, kakor bi se hotel nebez podreti.

Jerica se je v sredi izbe k mizi vsedla, Tine na drugi vogel mize. Jerica je sedela, kakor boječa golobica, komaj se je upala sopsti, in pri vsakimu blisku se je pretresla. Vselej smo, reče Tine v božjih rokah, on je vselej . . . Tresk. — Že je bila vsa hiša v ognju. — „Jezus! Maria“ zaupije Jerica, „trešlo je“ in teče proti vratam. „Stoj“ zavpije Tine, „stoj za božjo voljo pri miru, naj jaz poskerbim.“ — Teče na skedenj, v hlev, kar mu pride en hlapec naproti in pravi: V borovec je treslo, ter ga čez polovico preklalo. Zdaj se je Tine potolažen v izbo vernil, in reče Jerici: „Hvala Bogu!“ prestano je in vse brez škode je minulo, v borovec je treslo. Bog nas je nesreče ovaroval, zdaj mu se zato zahvalimo. Po kratki pa serčni molitvi je Jerica rekla: Le hitro zopet drugo drevo pred hišo vsadi. „Zgodilo se bo“ odgovori Tine, „pred je drugo drevo vsajeno, kakor nova hiša sozidana.“

Ojstrost staršev proti otrokam.

Pervih šest let je Tine pri svojih otrocih le gledal, de niso kaj napčniga vidili ali slišali, de so čversti, zdravi in močnejši prihajali. Natankne pokoršine so se mogli učiti. Na prvo besedo staršev so mogli kaj storiti ali opustiti, in to brez odlaška, in brez vsiga odgovarjanja. Ako sta mogla oče ali mati kaj vdrugič povedati, se je že z ojstrostjo in resnobo zgodilo. Narmanjši vstavljanje je bilo s šibo strahovano. Dokler niso otroci pametniši prihajali, niso smeli nikdar vprašati, zakaj morajo to ali uno storiti? Ni bilo tukaj družiga, kakor: Tako hočejo oče ali mati.

Otroke je treba s tem, de se vadijo svojim staršem natanko pokorni biti, k pokoršini do Boga in do njegovih svetih zapovd pripravljati. Marička je hotla s konca vselej pri materi biti. Neki večer je šla Jerica v vas. Prec se ji je Marička obleke prijela, jokala in vpila: Mati, mati, jez grem tudi. Ti ostaneš tukaj, ji je Jerica rekla, in vrata za sabo zaperla. Marička je v izbi upila: Mati, čakajte! mati, pa zastonj. Nihče domačih ni smel k nje, Tine jim je bil ojstro prepovedal.

Pri večerji so se starši resnobne kazali. Marička jih je le plašno pogledovala. Drugi dan ji še niso bili starši dobri. Pri kosilu se je hotla Marička k materi vستي, pa Jerica ji je rekla: Jez ne maram nepokorniga otroka zraven sebe. Zdaj so že detetu solze v očeh igrale. Hotlo se je k očetu stisniti, pa oče so ravno tako povedali. Nekaj dni po tem, ko je Jerica zopet nekam šla, ji Marička reče: Mati, ali ne smem tudi jaz z Vami iti? „Ne“ je bil odgovor. Marička je jokala, sicer pa mirna ostala.

Nekaj napčniga od Jeričine strani pri reji otrok.

Oče in mati sta ōd otrok posebno tirjala, de so vselej resnico govorili, in odkritoserčno obstali, če so se kaj pregrešili. Nepazljivost otrok je bila samo z besedo pokregana, ali velikoveč so bili otroci za naprej posvarjeni: „Tega več ne stori,“ ali, drugopot bolj pazi“ to je bilo skorej vse svarjenje. Če je pa kaj otrok tajil, je bil gotovo kaznjen ali štrafan, ne zavolj storjeniga pregreška, ampak, kakor so starši vselej naravnost povedali, zavolj laži.

S tem so starši otroke pripravili, de se nobedin nalaš zlagal ni.

Enkrat je Jožek en verč vbil. Jerica je črepinje vidila, pa je mislila, de je Janezik kriv. Janezik se je zgovarjal, — pa zastonj. „Kdo drugi kakor ti, je to storil“? so rekli mati „sej vem, kako si nepazin in vetren v vseh rečeh.“ Janezik ni vedil kaj; upal se ni, svojiga brata zatožiti, ker to mu je bilo prepovedano. Na to pride Jožek, in svojo krivico sam pove. To pot ni bilo Tinetu všeč. Ko sta sama bila, je Jerici rekel: Ljubka! tega več ne stori! Nikoli otroka ne obdolži, dokler ne boš prepričana, de je kriv. Otroke zaboli, ako se jim krivica zgodi, in vso ljubezin do staršev zgubijo. Raji desetkrat pregrešek brez posvarjenja pusti, kakor le en sam krat otroku krivico storiš.

Šiba in plačilo.

Tinetovi otroci so le malokdaj šibo pokusili. Pri majhnih rečeh je bila že zadoosti ojstra beseda ali resni pogled. Majhnih pregreškov starši tudi strahovali niso, ker sicer bi se nobedin poboljšal ne bil. Večkrat je mati krivimu otroku rekla: „Če še enkrat kaj taciga storiš, bom pa mogla

očetu povedati.“ Očeta so se otroci bolj bali, kakor šibe, čeravno so večdel le z besedami strahovali. Pa svoje besede je znal Tine s takim glasom in pogledam polagati, de so otroci jokali in trepetali. Nikoli se ni mogel noben otrok pri materi zoper očeta, ali pri očetu zoper mater pritožiti. Kar so oče strahovali in svarili so strahovali in svarili tudi mati.

Nikdar ni bilo nobenimu otroku naloženo, za štrafo moliti ali se kaj učiti, de bi se jim ja molitev ali učenje ne pristudilo, in nemara za ves čas življenja ostudno ostalo. Kaka pohvala je bila grozno porredkama pri starših slišati, prav za prav svojih otrok nista nikdar hvalila, ampak le, kadar so otroci svojo dolžnost storili, sta rekla: „To mi je všeč“ ali „Tako bi imel vselej storiti,“ in poznej: „To Bogu dopade“! „Tako Bog hoče.“ Vse plačilo je bilo večdel to, de so se starši dobriemu pokornimu otroku tudi prijazniši skazali.

Tine je dobrotljiv.

Tine je obilno milošinj delil, tode s previdnostjo in na skrivnim; narrajši domačim ubogim, ki se v narveči potrebi niso upali beračiti.

Kar daš, to z voljnim srcem daj,
Podaj previdno in skrivaj.

Jerica je mogla vsako leto en del domačiga platna za srajce ubogim na stran djati; zmiram je bila Jeričina roka odperta, kadar je zamogla kaki ubogi materi moke, mleka ali masla, ali katerimu revnimu bolniku posušeniga sadja, krepke juhe ali kako kokoš podeliti. Otroke z godej dobrotljivosti privaditi, sta oče in mati večkrat otrokam milošnjo deliti prepustila. Kmalo je poslal Tine Jožka z dnarjem, kmalo Jerica Maričko z moko ali s kruham do ubozih. Otroci pa so mogli vselej od tega molčati. Pri jedi so starši včasih rekli: Jesti imamo, nič nam ne manjka. Pa koliko ubozih ljudi, koliko otrok mora lakoto terpeti! Otrokam se je to milo storilo, pa so starše prosili, naj bi kaj ubogim poslali.

Še več je v te reči Jerica od svojih otrok želela. Enkrat jim je rekla: Vam je lahko to ubogim dati, kar vam starši dajo. Pa vi bi imeli tudi kaj svojiga dati, in si sami kaj pritergati, ali pri drugih rečeh kaj prihraniti, in ubogim dati. Zares ni Marička prec drugi dan nobene reči pokusila, in je mater prosila, če bi smela svojo jed v lončeku spraviti, in nekimu ubogimu otroku nesti, ki je zmirej tako la-

čen viditi. Mati so privolili in rekli, de je že zadosti, če si le včasih kaj priterga in ubogimu podeli. Otroci so hotli svoje starše v vsih rečeh posnemati.

Starši so bili radodarni, in so tudi lahko bili. Zakaj, čeravno sta iz prave keršanske ljubezni, in ne kakor se večdel godi, iz zgol namena de bi ju Bog zavolj tega v časnih rečeh požegnal, milošnje delila, je vender njuno premoženje od dne do dne se vidno množilo.

Bog ju je požegnal. Pa tudi ona sta to svoje storila. Zakaj oba —

Tine in Jerica sta bila silno gospodarna in varčna.

Blaga kristjana v svojih srečnih dneh nista pozabila na čas potrebe svojih otrok. Kolikor je bilo pripušeno, sta si prizadjala, pošteno premoženje svojim otrokam preskerbeti. Milošnje sta delila, kakor bi vsiga v obilnosti imela, — zraven pa sta z narmanjšimi rečmi gospodarila, kakor bi jima vsiga manjkalo.

Radodarnost je tud gospodarnost,
Kdor rad da, mu Bog tud da.

„Do vinarja vinar, se nabere goldi-

nar,“ je Tine djal. Pri delu je povsod sam bil, zdaj tu, zdaj tam, ker je dela bilo, je ogledoval, kako se počenja. Njegove polja so bile zmirej prve obdelane, prve pospravljene. Njegovi pregovori su mu bili zmiram na jeziku.

Le veselo,
 Prim' za delo!
 Kdor je kasan,
 Bo v škodo djan,
 Solnca ni vsaki dan. —
 Stori vse ob svojim čas',
 Vedi vsaki reči glas,
 Kdor v malim varčin ni,
 Sčasama velik zgubi.

Tine je bil zares tudi pri majhnih rečeh tako gospodaren in varčin, de nobene reči ni v delavnico pošiljal, kar je znal sam narediti, ni jemal železnih žeblicev, ako je ravno to z lesenim klinčkam opravil. Vse stroške je pridno v koledar zapisoval. Pa kaj pomaga možu, na smert se z delam truditi, ali še tolikanj pridelati, če njegova žena s tim gospodinjiti ne zna.

Pa tega se ni bilo Tinetu bati. Jerica je bila modra, kot varčna. Pred vsimi in v vsih rečeh je skerbela za red in snago. Vsaka dekla je imela svoj opravek, vsak opravek svoj čas. Nobeno v hiši ni bilo

brez dela. Jerica je bila vselej blizo dekel, in vse je pridno pregledovala.

Kar je bilo treba kupiti, je kupila o pravim času, skerbela je, de se ni ne skazilo, ne zmanjkalo. Z narpotrebnišim, s platnam namreč, je bila zmirej obilno preskerbljena. Pa tudi o zimskih večerih ni smelo nobeno križem rok deržati; dekleta so mogle presti, dečki pa motati i. t. d.

Jim še več veselja k delavnosti napraviti, se je Jerica te zvijače poslužila: vsakemu dekletu je bilo oddeljeno, toliko in toliko prediva na tjedin. Kolikor je ktera več napredla, toliko so mati na stran djali, so dali posebej tkati, in so dali vsaki njeni kos platna v last. S tem se je veliko veselje med dekleti za delo vnelo.

Tine je Jerici nasvetoval, de so otroci od svojiga, zdaj en kos platna za uboge otroke, zdaj en kos za svoje oblačila dajali.

Iz domačiga predila
So narboljši oblačila.

Kar varčnost zadene, se ni dala Jerica od svojiga gospodarja prekositi. Vse nezrelo ali sognjito sadje je skušala za jesihih, vsako peresce perutnine za postljo porabiti, še clo kaj taciga je spravljala,

kar drugi zametujejo. Ker je Tinetu vsak krajcar, ki ga je dobila, izročevala, se je večkrat začudil, kako zamore, ker vsakdan tako dobro in za toliko otrok in poslov kuha, vender toliko masla in zmetanca vsako leto poprodati. Enkrat ji je rekel: Ti mi zmirej dnarja nosiš, in le malokdaj me dnarja prašáš. Kaj ne potrebuješ več za oblačila sebi in otrokam? Stergano se zašije, odgovori Jerca, pa ni treba noviga kupiti.

S starino

Si prihraniš novino.

Mali svet.

Če so otroci veči prihajali, bolj se je kazalo, de je človek od nature že k hudimu nagnjen. Dobri oče in mati sta si veliko prizadevala, hude nagnjenja svojih otrok zatirati ali k dobriemu navračati. Jožek se je pri igranju včasih rad kregal in ukazoval. Vse je moglo biti po njegovim. Ko se večkrat opominjan le ni hotel poboljšati, so ga oče za nekaj časa od družih odločili in rekli so, naj se zanaprej sam igra. Kmalo je bilo Jožku dolgčas, in prec prvi dan je obljubil, se poboljšati.

Enkrat je Marička bitko jokala, ker je bila svojo novo obleko zamazala. Mati

niso prec obleke očedili; in so poslali Maričko v delavniški obleki popoldne h keršanskimu nauku. Marička bi bila rajši doma ostala; ker jo je bilo oblačila sram. Pa nič ni pomagalo, mogla je iti. Pri keršanskimu nauku je bila prašana, in dobro je znala. Z veseljem je tudi doma povedala. Mati pa so rekli: Kaj so te gospod fajmošter prašali?

Mar. Prašali so: Ktere so telesne dela usmiljenja?

Mat. Nič družiga?

Mar. Nič.

Mati. Kaj te niso prašali, zakaj lepši obleke nimaš?

(Marička smehljaje in malo osramotena)
Niso, ne.

Mati. Zdaj vsaj vidiš, de gospod fajmošter ne gledajo na obleko. Pametni ljudje se ne zmenijo, kako je kateri otrok oblečen, le, kar kateri zna in ume, če je dober ali razposajen.

Pridna delavnost in čednost'
Ste najdražji lišp deklet,
V njima imajo večí vrednost,
Kakor kdo s svilo odet.

Enkrat so otroci krog mize sedeli.
Jerica je dala vsakimu eno jabelko. Ma-

rička je dobila večí, kakor mlajši sestra Lizika. Lizika je večkrat eno okolj družiga vertila, kakor bi se igrala, kar nazadnje manjši jabelko sestri podtakne, večí pa za se priderži. Mati, to zagledati, dajo obe jabelki Marički.

Janezik je dal staršem narveč opravi. Nekajkrat je svoje brate in sestre zatožil, in posebno veselje kazal, če so bili strahovani. Oče so mu večkrat dopovedovali, kaj bi mu bilo ljubši, dobre ali hudobne brate in sestre imeti? ali bi bilo njemu ljubo, štrafanimu biti? Oče so mogli tudi drugih pomočkov se poslužiti. Kadar je Janezik kteriga otroka zatožil, so ga pa oče zagovarjali, njega pa so vpričo drugih bratov in sester, in sicer precej občutljivo poštrafali. Bratam in sestram se je usmilil, in s takim usmiljenjem so tudi njega omečili, in nazadnje serce svojiga razposajeniga brata spreobrnili.

Nepričakovano obiskovanje.

Več let je preteklo, de se v Tinetovi hiši nič posebniga zgodilo ni. Terpljenje se je z veseljem vedno verstilo. Otroci so rastle v božjim strahu, in vender dobrim

staršem marskako žalost in jezo napravljali. Pri vsih mnogih nesrečah se je premoženje vsakidan množilo. Neki večer pride en vojak v hišo rekoč: naj za troje ljudi večerjo napravijo, ker bo neki vojaški častnik prišel, in pri njih večerjal; vino pa de bo sam sabo prinesel.

Tine in Jerica sta že marsktere sitnosti z vkvartirjanjem poskusila, zatorej sta tudi zdej, kolikor sta tako na naglim zamogla, vse dobro pripravila, napovedane goste sprejeti. Nekaj ur po tem pride častnik, ki ga je Tine priljudno sprejel.

Častnik popraša po hišni gospodinja. Jerica, ki je imela v kuhinji dosti opraviti, ga pozdravi, in sopet k svojim opravilam teče. Tačas se je častnik z gospodarjem zgovarjal, in marsikej popraševal. Kmalo na to pride Jerica povedat, de je večerja napravljena, če sta una dva gospoda tudi že prišla. Častnik ji nato odgovori, de so že gostje skupej, de hočejo on, gospodar in gospodinja v društvu jesti, in kozarc vina spiti. Jerica se je z delam zgovarjala, pa častnik ni odjenjal rekoč: de če ona oba nočeta ž njim jesti, tudi on nobene reči ne pokusi. Dokler je Jerica hitro drugi predpert in drugo snažniši obla-

čilo oblekla, je njena sestra večerjo prinesla. Katerca je s konca častnika kraddoma pogledovala, zdaj pa, ravno ko Jerica v izbo stopi; zavpije: „O Bog nebeški, brat, naš brat Martin!“ „Res je“, odgovori častnik, prehitro si me ovadila, pa naj bo, nam bo pa večerja bolj dišala.“ Jerica ga občuduje: „Kaj si zopet od mrtvih vstal?“ mu reče, ali smem verjeti? ali se mi sanja? Res, res, je, zdaj te poznam, moj Bog! moj Bog! Tine je le gledal, le poslušal.

Skupej se vsedimo, reče Martin, ker nimam veliko časa. Še dons moram v vas nazaj. Lahko je misliti, de se je več govorilo, kot jedlo. Tisuč reči je Martin spraševal, pa tudi tisuč jih mogel odgovoriti. Začel je: Kar sim od doma šel, sim malo od vas zvedel.

Jerica. Zakaj nam nisi nikoli pisal?

Mart. Komu sim hotel pisati? Oče niso znali brati, mati so že popred (Jerica zdihne) umerli, predin sim jim zamogel kaj tolažljiviga pisati. Za vas druge nisim vedel, kje ste. De si ti Jerica, tukaj omožena, mi je sicer večkrat, pa le nekaj temniga tisti svat pravil, ki sim ga jez, se ve, brez vediti, k vajni svatovšini poslal bil.

Jerica. Kaj? ti si nam svata poslal bil? pa kteriga.

Mart. Le poterpi. Bolj natanko sim še le dones v ošterii zvedel. Zvedel sim tam, de si se srečno omožila. Moram te-dej, sim si mislil prec, še dons pri nje biti.

Tine. To je bilo pravo.

Jerica. No naprej, pa svat —

Mart. Bo že prišlo, pusti me govoriti.

Jerica. Le. Kako ti je odtehdob šlo?

Mart. S konca ne dobro, draga sestra, trud na trud. Pa vender postal sim desetnik, in potem častnik. Na to sim se oženil z udovo mojiga narboljšiga prijatla, ki je v boju umerl.

Jerica. Še živi tvoja gospa?

Mart. Še.

Jerica. Nemara je ona bila pri svatovšini?

Mart. Kako so vender ženske veditčne! Jez sim več, ko trinajst mescov v nekim kloštru ležal, kjer je bila naša bolnišnica. Od tukaj (Pokaže na desni nogi) so mi dve svinčenici skopali. Tukaj na levi roki me je nekdo vsekal, de sim v kervi

skoraj celi popoldan brez vse pomoči na bojišu med mertvimi leže obnemogel.

Jerica. Bog se usmili.

Mart. Moja gospa, ki je veliko od bojevanja, od mene pa nič slišala, me je mislila mertviga. Ravno takrat je bila na poti, in kakor sim potlej slišal, je šla skoz Zelenik. Tistokrat je prišla njena hči — se ve de ne v svatovskim oblačilu, ravno o svatovšini k vam.

Jerica. Ali ji ni Viktorija ime?

Mart. Prav Viktorija.

Jerica. Je tedaj tvoja hči?

Mart. Je, moja pasterkinja. Ona mi je nevesto popisala in je rekla, de ji je bilo Jerica ime. Jez pa le nisim mogel prav verjeti, de si ti bila, dokler me ni dons oštir zagotovil.

Jerica. Ko bi bili mi vedli, de je Viktorija tvoja hči, o gotovo bi je ne bili več od sebe spustili, in tudi mater bi bili poklicali.

Mart. Tudi to, kar ste dobile, jima je bila velika dobrota. Zdaj, hvala Bogu, jima ni treba na ptuje vrata hoditi. Jez sim zdej stotnik, moja gospa in moja hči več ne stradate. Še dones moram v svoj kvartir, imam opraviti. Jutri bom zopet

prišel. Sej vender moram še slišati, kako je sestra v Livade prišla.

Tine. Zakon je v nebesih odmenjen.

Jerica. Pa na zemlji večkrat vse drugač sklenjen.

Peti del.

Kako se je Tine vpervič z Jerico soznanił.

Martin je želel zopet drugi dan svoje serce v Livadah zveseliti, in to malo ur, ki so mu jih njegove opravila pripustile, pri svoji ljubi sestri Jerici dopernesti. Pridši jo je samo z njenim gospodarjem v izbi našel. Jerica mu je naproti zaklicala: Vender enkrat? Že dolgo te pričakujeva.

Mart. Ne utegnem vselej. Brat Nikolaj mi je vse pripovedoval, kako se je z mojimi starši, bratmi in sestrami godilo, ko mene doma ni bilo, le to mi ni mogel prav dopovedati, kako si ti tako srečna bila, tukaj gospodinja postati.

Jerica. Svojo srečo imam neki nesreči zahvaliti.

Tine. In jaz — moj Bog . . .

Jerica. Nedeljo pred s. Jakobam je bilo — tako še dobro vem, kakor bi dons bilo.

Tine. Tudi jez.

Jerica. Šle sve s sestro v gojzd jagode brat. Ti (reče Martinu) si bil že odšel od doma. Zmirej dalje v gojzd sve zahajale, kar slišive žalostno vpitje. Moja sestra se je zbala.

Mart. Katerca?

Jerica. Katerca ja je tekla, ker je že po noči bilo, domu. Jez, de v kratkim povem, sim šla za upitjem.

Mart. Si bila tolikanj serčna?

Jerica. Česa sim se hotla bati? mar nesrečniga človeka, ki je pomoči klical?

Mart. Lepo, sestrica moja!

Jerica. Zdaj sim poslušala, zdaj šla, ko pridem iz gojzda vun, tu zagledam pod češnjo dečka vsiga kervaviga na obrazu ležati.

Mart. Vender ne Tineta?

Tine. Prav mene.

Jerica. Jaz ga nisim poznala. Ko sim ga hotla vzdigniti, je še bolj upil.

Tine (pokaže lica.) Tukaj me je, ko sim padal, veja ranila.

Jerica. Jez še enkrat poskusim, ga vzdigniti, pa kakor sim ga rahlo in mehko prijemala, me je le vender od sebe pahal. Toraj sim na vso moč k Cerkvenikovim, kamor je bilo narbliže, tekla povedat, de se je nesreča primerila; de je mogel neki dečik s češnje pasti, naj sabo nosila vzamejo. Gospodar je šel prec z enim hlapcam, gospodinja je jokala in toževala.

Jez sim prec, ko me več treba ni bilo, domu tekla. Moja mati so bili zavolj mene v velikih skerbeh. Drugi dan nam je gospodinja iz Livad mleka in zmetanca poslala. Tine me je takrat tako malo poznal, kakor jaz njega. Ko je zvedel, de sim jez tista bila, ki sim ga rešila, je bil proti meni tako dober, clo tako dober, posebno, ko sva potlej skup v šolo hodila. Večkrat mi je dal sadja, kruha, in je menil, de se ne more nikdar zadosti hvaležniga skazati.

Tine. E ti! jezičnica.

Mart. Ni vaji treba sram biti vajniga perviga znanja — ne.

Jerica. (Tinetu.) Zdaj še ti povej iz kake nevarnosti si pa ti mene otel.

Tine. Jaz pa raji molčim od tega.

Mart. Kako nevarnost mislita? Morde tisto z vojakam?

Jerica. Tisto, tisto, kaj že veš?

Mart. Brat mi je pravil. Njemu so mati povedali.

Jerica. Samo materi sim bila jez povedala.

Mart. Pri vkvartirjanju ni drugači. Mi nikakor ne moremo vsiga ubraniti. — Tako sta bila vi dva že pred s hvaležnostjo, kakor z ljubeznijo zvezana. To močno serce k sercu priklepa.

Tine. Tako močno, de naji nič drugiga, kakor le sama smert ločiti zamore. — Jerica mu roko pada. Oba sta veselja jokala, tudi Martin si je solzo iz berk obrišal. Jerica je še marsikaj svojimu bratu pravila, ko je pa začela od rajnciga očeta praviti, jo je Martin prestregel, ker dobro je vedel, kako ji je njegova nesrečna smert v serce segala. Milo je bilo zdaj gledati, ko je Martin slovo jemal.

Tine ga je do vasi spremil, Jerica pa tisuč blagodarnih vošil za njim pošiljala.

Tine doživi, kar je že davnej želel.

S časama so Tinetovi otroci za delo dosti pripravní zrastli, toraj ni več poslov potreboval. Otroci so imeli vedno kaj opraviti. Ob delavnikih je bilo dela na delo.

O praznikih so kaj brali in pisali. Vender jim ni bilo prepovedano, take dni se tudi kaj razveselovati. Pa vse razveselovanje se je doma vpričo staršev godilo. Tine sam je s svojimi sinovi keglal, jih vadil tekati in lučati; mati pa se je s hčerami v vertu radovala.

Po zimi so otroci vsakoršne kratke igre imeli, pri katerih se je lahko spretnost in razumnost kazala. Sinovi so marsikaj z rezilam narejali; zdaj kaki malinček, zdaj kako oralice ali voziček. Nič ni bilo Tinetu ljubši viditi, kakor kaj taciga.

Premalo znano vodilo pri reji otrok.

Kmalu so dobri starši svoje otroke toliko navadili, de so prec pri prvi besedi storili ali opustili, kar jim je bilo rečeno. Hvala Bogu je rekla enkrat Jerica Tinetu, otroci so vkroteni. Še so neskaženi, še vsi nedolžni. Ko sim unidan Marički rekla, naj nikdar po odročnih potih, nikdar skoz gojzd ali skoz njive sama, ali brez zanesljive družine po temni noči ne hodi, mi je v svoji nedolžnosti odgovorila: „Meni ne morejo hudobni ljudje nič vzeti, ker nič dragotni-ga pri sebi nimam.“ Dobro dete nar dražji zaklad hrani, pa sama ne ve.

Tine. Tórej ni v strahu, ga zgubiti.

Jerica. Smem se sicer zanesti, de me Marička na vsako besedo sluša. Pa vender večkrat mislim: O moj Bog! koliko nevarnostim so otroci zanaprej izpostavljeni? Kadar se hude nagnjenja zbude, kadar tolikanj hudih zgledov zagledajo, kader njih staršev več ne bo! Tu so ji solze v oči stopile.

Tine si je prizadeval, ginjeno mater potolažiti, desiravno je tudi njemu pri zadnjih besedah globoki zdihljeje ušel. Rekel je: Storiva, kar zamoreva. Česar ne zamoreva, pa Bogu izročiva. On mora vselej narveč in narbolj storiti. Se ve de bo čas prišel, kô bi naji narbolj potrebovali. Tedej popred poskerbiva, kolikor moreva, otroke zoper nevarnosti oborožiti, predin nevarnost pride, posebno jih zatajevanja samih sebe vaditi.

Jerica! ali ti nisi brala tistih bukev, ki so jih gospod fajmošter Marički podarili, ko je iz nedeljske šole stopila? Glej tukaj stoji: (prinese bukve) „Kristjan naj sam sebe zataji, svoj križ zadene in za Jezusam hodi. Dokler je mlad, naj se vadi križ nositi in sam sebe zatajevati, to se pravi: naj se vadi večkrat tudi v pripušeni rečeh, v govorjenju, gledanju, slišanju,

pri jedi, pijači in spanji si kaj radovoljno pritergati, de se bo tolikanj ložej v nepripušenih rečeh premagati zamogel. Cesar se človek ne uči, tega ne zna.“

Jerica. Kolikokrat sva že to otrokam povedala!

Tine. Nikoli zadosti jim ne moreva povedati, nikoli zadosti globoko v serce vtisniti. In drugo je vediti, drugo pa storiti.

Jerica. Marička bo gotovo storila.

Tine. Dones spet otrokam povejva, in nekaj dni potlej hočeva poskusiti, pri čim so si kaj pritergali.

Jerica. Ali pa ne bodo otroci s pripovedovanjem svojih dobrih del v ničemurnost ali v hinavšino napeljevani?

Tine. Ne skerbi! Mislim, de se ni treba nič bati, če jim poveva, de se to le zavolj tega zgodi, de bi jih s tem podučila in k dobriemu podbudovala. — Dva dni potem — v nedeljo je bilo — skličeta otroke krog sebe. Oče začnejo: No Jožek! v kateri reči si se ti premagal?

Jožek. Danes sim nekaj bolj zgodej vstal, desiravno sim bil še zaspan.

Tine. Pa ti, Janezik?

Jan. Jez sim včerej en sam kosček

potice jedel — in jez, mu seže Tinče narmlajši v besedo, jez pa nisim nobeniga jabelka jedel.

Jerica je pri *Liziki* začela. *Lizika* je djala: Jez sim dones slabši obleko vzela, čeravno je nedelja in lepo vreme. *Marička* je le v tla gledala, in se ni mogla pripravi, kaj reči. Nazadnje pravi: Jez sim danes sama iz cerkve domu šla, desiravno bi bila lahko tovaršije imela.

Oče. Pa zakaj?

Mar. Zato, de sim ložej pridgo pre-mišljevala.

Mati. Prav, prav *Marička!*

Skerbni starši sō večkrat take spraševanja z otroci imeli. Zraven so jim večkrat kako prošnjo, kako pripušeno veselje odrekli, rekoč:

Tud pripušen'ga vad' se zderževati,
De ložej bo ti hudo premagvati.

Posebna pazljivost na odrašene otroke.

Tine se je večkrat svojih mladih let spomnil, in prav je sodil, de utegnejo njegovi otroci ravno te nagnjenja imeti, ravno

takim nevarnostim izpostavljeni biti, kakor je on bil. Njegovi otroci še od nobene druge ljubezni nič vedli niso, kakor le od ljubezni do staršev, do bratov in sester. Predin bi se kaka druga ljubezin v njih sercih obudila, si je prizadeval, jih s pravo ljubeznijo do Boga, z živim studam do vsaciga greha, in tudi s popolnoma neomejenim zaupanjem do očeta in matere in do spovednika navdati. Večim otrokam je pravil: Spovednik morajo biti vaš narboljši prijatelj, vaš oče v dušnih zadevah. Oni vam bodo narbolj svetovali in pomagali, če bote do njih resnični in odkritoserčni, kakor kak otrok do svojiga očeta. O odkrite jim celo serce, odkrite jim tudi take nagnjenja, kterih bi nobenimu drugimu človeku na svetu brez srama razodeti ne mogli. Kako malo si znajo mladi, nevedni ljudje v svojih narimenitniših okoljšinah pomagati! Koliko se jih časno in večno nesrečne stori, ki bolj svoje slepo nagnjenje poslušajo, ne pa dobriga modriga sveta svojih staršev, ne sveta svojiga spovednika. Duhovni oče! duhovno dete! oh. lepe, važne imena! — tode nič druziga, kakor le prazne imena, — če dete proti svojimu očetu odkritoserčno, če mu pokorno ni.

Skerbno jih je svaril pred vsako slabo

tovaršijo, pred vsako priložnostjo greha. On se je proti sinovam, Jerica proti hčeram čez vse ljubeznivo skazovala, de bi jima otroci nič ne perkrivali, ampak tudi narskrivniši nagnjenja odkrili. Otroke prav opazne in do družih ljudi nekakšno boječe storiti, jim je Tine globoko v serce to vodilo vsadil: „Od vsih ljudi le dobro mislite, pa posameznimu nikar preveč ne zapajte, dokler ne boste prepričani, de je zares dober.“

Enkrat je šel Jože z očetam na somenj. Nazaj grede sta v neko kerčmo zavernila, kjer sta neko kmetico z njeno hčerjo iz Zelenika našla.

Šle ste ž njima v Zelenik. Zunaj vasi, ko sta zopet sama bila, reče Jožek očetu: „Te ste pač dobri osebi.“ „Jaz ji premalo poznam“ odgovori Tine. Jože pogleda v tla in — obmolči. „Pa“, pravi oče svarivno nadalje „če hočemo koga hvaliti in se mu popolnoma zaupati, ga moramo dalj časa poznati, in vediti, kako se obnaša, kadar je doma, ali kadar ga nihče ne vidi. Ljudje imajo navadno dvojno stran, kakor imajo dvojno obleko. Boljši oblečejo, kadar se drugim kažejo.“

Komu kaj upaš, glej!
 Kdor pred stori, kot prevdari,
 Si dostkrat srečo vso pokvari.

Za hčere.

Marička je bila blizo tiste dobe življenja, ki navadno prihodnji blagor ali gorje mladih ljudi za vselej razsodi. Brez de je sama vedila, se je nekaj zavolj njene zale podobe, nekaj zavolj njene dote, že marsiktero oko po nje oziralo. Jerica, to zapaziti, je dolgo prevdarjala, če in kako bi se zmenila s svojo hčerjo od tistiga nagnjenja, ktero se narložej obudi in vterdi, ako se mu po nerodnim ali pa ne o pravim času nasprot ravna. Ni hotla ne nedolžnosti svoje hčeri kaliti, pa je tudi ne kje v en dan prepuštititi. Treba je bilo tedaj, dobrih okoljšin, prave dobe, in modrih potov čakati. Nekaj tednov sim je bila Jerica ne sicer bolna, pa grozno slabotna. O prazniku očiševanja device Marie ni šla v cerkev. Marička, ki je ta praznik pri spovedi in pri s. obhajilu bila, še vsa pobožnosti vnetta prihiti domu k materi v izbo, in vpraša: Kako je, ljuba mati?

Mati. Nekoliko boljši se dones počutim.

Hči. Hvala Bogu!

Mati. Kako pa je tebi? ljubka moja! kako ti je zdej? -- Pri teh besedah jo za roko prime, in jo tako k sebi stisne, kakor bi se obeh duši stopiti hotle.

Hči. Meni je dobro, meni je pač lahko pri sercu.

Mati. Verjamem;

Dete! kje je sreča veči?
Kakor čisto imet' serce,
S čistim sercam Bogu reči,
Bog moj oče! o moje vse!

pa kako lahko, kako kmalo se ta sreča zapravi (zdihne.)

Hči. Bog me ne bo zapustil.

Mati. Gotovo ne, če le ti njega ne zapustiš.

Hči. Nikolj nikdar ne.

Mati. Terdno upam, de ne. Pa, ljubka, človek je slab, in pri narterdniši volji posebno v mladosti mnogim in velikim nevarnostim izpostavljen. Narvečim nevarnostim si se do zdej skerbno ogibala. Ogibala si se tovaršije slabih ljudi, ki so v svojim govorjenju in obnašanju razujzdani. Pa, dete moje, tudi tistim, ki se ti dobri zdijo, ne zaupaj, če se ti prilizujejo, ti darila po-

nujajo, ali ne vem kaj, obetajo. Taki nimajo dobrih namenov.

Hči. Sej tudi ne zaupam, sej že vem.

Mati. O hčerka moja, še vsiga ne veš. Mlado dekle je kmalo obnorjeno, kmalo zaslepljeno, in sicer narveč po svoji ničemurnosti, po željah, drugim dopasti.

Hči. Menite ničemurnost in ošabnost v oblačilih.

Mat. Tudi, pa ne samo te. Sej po svojim stanu se smeš lepo nositi, vender brez kinčenja in lišpanja. — Sramožljivost je tvoj narboljši varh. Oblači in obnašaj se vselej tako, de boš od ljudi spoštovana, in de se bodo razujzdanci tvoje spoštljivosti bali. Dosihmal si mi bila popolnoma všeč; ne morem se čez tvoje lišpanje pritožiti, s katerim tolikanj neumnic dopasti hoče; ki mislijo druge slepiti, pa so same zaslepljene, zaslepljenim po svojim nagnjenju, se jim sanja od nekakšne sreče, ki jih za vse njih življenje nesrečne stori.

Hči. Jez na Boga zaupam.

Dobra mati so bili serčno ginjeni, ker se jim je zdelo, kakor bi marsikaki nepokoj v zvestih, plavih očeh Maričke brali. Toli-kanj bolj se jim je to resnično zdelo, ker so v Maričkinih molitnih bukvicah ginljivo

pesim našli, ktero je dobra hčerka, kakor
so poznej zapazili, večkrat na tihim s sol-
znimi očmi brala.

Bog moj! rada bi molila,
Zmiram mislila le v te,
Vedno s tabo govorila,
Pa težko mi včasih de.

Ko serce začne se greti,
To je, to je srečin čas,
Takrat v pobožnost' sveti,
V nebo leti moj glas.

Alj kako je človek' nesrečin,
V tej solza temni dolin',
Zmir ne more bit gorečin,
V tebi imeti svoj spomin.

Ko v večernici prijazni,
Ogenj se gorečnosti,
Včasih vtrinja v duši prazni,
De ko perst ne okamni:

Trudna duša se vzdiguje,
K Bogu, k bogu hrepeni,
Tavžent misel jo odvrtačuje
In jo vklenjeno derži.

Tu klečim brez tolažila,
Solze v bukve mi teko,
Molim, de bi moč dobila,
De bi molit moč mi blo.

Jerica je doživela, česar se je narbolj bala.

Vojska je bila. Janez, njen drugi sin je mogel vojak postati. To je materi tolikanj žalosti naredilo, de jo je bilo komaj potolažiti. Tine ji je pravil, koliko tisuč družih staršev mora svoje sinove v službo domovine dati; de mnogi še le v vojaškimi stanu blagoserčni ljudje postanejo, dosti poskusijo, in dostkrat svojo srečo najdejo. Njeniga brata Martina ji je v zgled postavil.

Jerica. Pa naš sin se utegne spačiti.

Tine. Kakor doma in povsod, če se ne varuje.

Jerica. Pa v vojaškimi stanu je veliko več nevarnost.

Tine. Kakor se jim je veliko družih, se jim tudi on lahko ubrani.

Jerica. Slišala sim, de se nekteri od vojašine odkupujejo.

Tine. Jez sim pa tudi slišal, de je tako odkupovanje pogosto nepošteno. Če kacij bogatih sin noče vojak biti, se že zna odtegniti. Tak ni za vojašino dober, ker ima to ali uno na truplu poškodovano, za-

to ker — dnarja — ima; in namesto njegaja mora nemara kaki edini sin zapušene udove ostati. Temu vbožčiku nič družini, kakor samo, de ne more — s palcam gibati. — Tako so mi zašesljivi možje pravili.

Ko bi se dnar gotovo za nabero vojaka ali za dnar na roko obernil; bi se rad nekaj stotin kron za svojiga sina znebil. Veliko sinov se po nepripušenih potih vojašini odtegniti skuša — ali z lažmi ali z zmišljenimi zgovori. Pa nemara bo nekdej zoper take kri kakiga nedolžniga, ki bi pred Bogam in ljudmi imel od vojašine prost biti, za maševanje upila. Dober vladar sam narbolj težo vojske občuti; poslušaj, kaj je železo, pa tudi kaj je kladvo reklo:

Železo.

Let in dnov je že preteklo,
K' je železo kladvu reklo,
„Kaj me butaš tak terdo?
Sej sva ti in jaz eno“.

Kladvo.

„Pusti očitanja merzeče“!
Kladvo zdaj železu reče,
„Sej pri men krivice ni,
De te vdarc na vdarc boli
Sej jih čutim, jaz, ko ti.“

Vi podložni vsi cesarja!
 Ne sodite del vladarja,
 Znajte, de terpi za nas.
 Sdajnja in prihodnja vladva,
 In vojska nesrečne kladva,
 Hujš' ga bijejo, ko vas.

Jerica. Naj bo v božjim imenu! Vsaki materi težko de, kadar mora njen sin med vojake. Janez se je voljno vdal, in s tem serce žalujoče matere potolažil. Sveto je svojim staršem obljubil, se lepo obnašati, in vse nauke in opominjevanja, ki so mu jih še oče dali, natanko spolnovati. Ko je od staršev slovo jemal, jih je še blagoslova prosil, in potem se serčno kje podal, kamor sta ga Bog in domovina klicala.

Mati zbolijo.

Jerica ja bila večkrat, če tudi nič delala ni, tako trudna in slaba, de se je mogla v postljo vleči. Ni mogla spati, in ne družih kakor le prav lahke jedi uživati. Tine je zgodaj po zdravnika poslal, ki je kmalo spoznal, de ima jetiko. Jerica ni imela velicih bolečin, se je kak dan dobro, in kakor je sama mislila, prav dobro počutila, čeravno je prav slaba bila.

Zdravnik ji ni hotel zadnje tolažbe, to

je upanja jemati, vendar pa je dolžnost imeti mislil, Tinetu nevarnost, v kateri Jerica tiči, povedati. Tine ji ni nič tega pravil. Tudi treba ni bilo. Že davnej je bilo vse v pravi red djano, ker Jerica svojiga pripravljanja za smert ni odlašala do boleznj, ker je malokdo v stanu, takrat se za večnost pripraviti. Že več let sim se je vselej tako spovedovala, kakor bi zadnjokrat bilo.

Fajmošter so bolnico večkrat obiskovali. Jerica se je smerti tako bala, kakor vse tiste duše, katerim se je narmanj bati treba. Fajmošter so jo tolažili, in so si perzadevali, jo zlasti tiste nepoterpežljivosti ovarovati, ki se posebno pri jetičnih rada kaže. Večkrat so ji pred oči postavljali zgled terpijočiga in umirajočiga zveličarja, ki je britki kelih terpljenja pil, narhujši bolečine občutil in klical: „Moj Bog! zakaj si me zapustil,“ vendar pa zraven z otroškim zaupanjem govoril: „Oče, oče! v tvoje roke izročim svojo dušo,“ in je voljno svoje življenje na križu za nas dal.

Tistiga križčka, ki ga je Jerica za svatovski dar dobila bila, in ga tolikokrat v svoje spodbudovanje in tolaženje premišljevala, ni iz rok spustila. Prosila je za s. poslednje olje, in od tistih dob je bila

vedno vesela, mirna in vsa v božjo voljo vdana. Tudi Tine se je božji volji vdal, in se tolažil s tisto resnico, de se tam, kjer ločitve več ni, dobri zakonski zopet najdejo.

Ker je otroke v svojim življenju tolikokrat in ginljivo z besedo in z zgledam opominjevala, jim je hotla Jerica pred smertjo tudi še nekoliko besed spregovoriti, jim vse v spomin priklicati in globoko vtisniti. Rekla je vsim: „Imejte Boga pred očmi. in ne storite nikdar, kar je greh. Le greha ne! le greha ne!“ Sinovam je rekla: „Na zemlji nimate boljšiga prijatla, kakor svojiga očeta. Slušajte ga!“ Hčeram: „Svet preide, le čednost ostane. Čednost je lepota, sramožljivost narveči zaklad vašiga spola. Oh, nikdar ne pozabite besedi ljubijoče — umirajoče matere!“

Jerica umerje.

Zadnji dan velikonočnih praznikov popoldne so prišli fajmošter, bolnico obiskat. Jerica je bila mirna in reče fajmoštru: Mi-slim, de me je s. poslednje olje zopet ozdravilo.

Fajm. Če je božja volja, smeš upati.

Jerica. Če je božja volja, je tudi moja! — Pa sej ne poželujem več živeti!

Fajm. Sej si kar rekla, de če je božja volja, je tudi tvoja.

Jerica. Le bojim se, če bi še dalje živela, de bi Boga še enkrat ne razžalila. Če pa prec umerjem, pa ne morem več nobeniga greha storiti.

Fajm. Res je, pa tudi zanaprej se lahko z gnado božjo greha varuješ. Še več si lahko za večnost prislužiš, še dalje svoje poterpljenje in stanovitnost skažeš.

Jerica. O ko bi mogla skorej umreti.

Fajm. (Tinetu, ki je ravno prišel.) Glej, pred se je Jerica smerti bala, zdaj pa želi umreti.

Tine. Jerica! čutiš kaj bolečin?

Jerica. Nobenih, Tine.

Tine. Zakaaj pa želiš umreti?

Jerica. Zato, de bi skorej k svojimu Jezusu prišla.

(Tine si solzo obriše.)

Fajm. Vem, kaj misliš, Jerica! — Pa, ti si že pri Bogu! Jutri bom zopet prišel.

Tinetu, ki jih je spremil, so rekli: „Pri tacih bolnikih se tudi jez sam kaj lahko naučim.“

Tine je bil grozno ginjen. Ko se je vernil, je najdel Jerico krotko dremati — vender le z odpertimi in proti nebesam obrnjenimi očmi. Brez besedico spregovoriti, je nekaj časa pred njo stal. Okoli sebe je začela tipati, najde križček, ki ji je bil iz rok padel, in ga priserčno k ustam in k sercu pritisne. Ko Tineta zagleda, vpraša: Ali ne bodo gospod fajmošter več prišli dones?

Tine. Ne bodo, jih čem še enkrat poklicati reči?

Jerica. Ni potreba. (Na britko podobo se oziraje.)

Sej je moj Jezus pri meni!

Tine. Kako ti je, Jerica?

Jerica. Prav dobro. Kmalo po tem je zmirej bolj tiho klicala: Jezus! Jezus! moj Jezus! S pogledam tolaže in miru polnim je Tinetu roko podala, kakor bi hotla slovo vzeti, in kakor bi hotla reči: „Kmalo zopet — se bova vidila.“ — Tine ji ni več roke spustil, in pokliče otroke. Otroci so jecljaje in jokaje s proti nebesam povzdignjenimi rokami, gledali dobro mater, ki je mirno in krotko v gospodu zaspala.

Tine je šel kmalo za drago Jerico. — O ko bi veliko še tacyh očetov in mater živelo, kakoršna sta Tine in Jerica bila! —

Otroci na grobu staršev.

Stoj popotnik! zemlja sveta
 Tukej krije ljub'ga očeta,
 V Gospodu ž njim počiva
 Mati — nam nepozabljiva;
 Žalostnih otrok solzice
 Zdaj rose na njih košice.

Čuj popotnik! prošnjo otrok sirot:
 Zdihni k Bogu, predin greš od tod:
 „Daj Gospod jim svitli raj!
 „Večna luč jim sveti naj!“ Amen.

Obsežek.

	Stran.
Nagovor	3

Pervi del.

Ženin in nevesta	5
Kerčma ali oštarija	6
Merlič	10
Iz ženitve nič ne bo	15
Kakšin svēt	18
Jerica ima zdaj svojiga stariga očeta in ma- lo — dete	21
Kdo je bilo tisto malo dete?	23
Ženin in nevesta pri fajmoštru	25
Svatovšina	27
Nepovabljeni, pa všečni svat	28
Nepričakovano veselje	31
Maria	32
Maria pridguje	34
Nekaj domačih pomočkov	37
Jerica ko nevesta še enkrat pridniši	38
Smoletova Ančika tedej je bila namenjena?	40
Priložnost je bila ta	42
Kaj pravijo starši k temu	44
Ančika — omožena	47
Ženitvanjski dan	48

Drugi del.

Jerici se en kamen od serca odvali . . .	49
Tine pošten gospodar	51
Malo, ubogo dete	52
Tinetova ojstrost proti poslam	53
Več nam utegnejo sovražniki koristiti, ka- kor prijatli	55
Navada je železna srajca	57
Še ni v hiši kakor bi moglo biti.	58

Tretji del.

Skerbna mati	61
Veliko kristjanov ne ve, kaj so Bogu pri kerstu obljubili	63
Po žalosti veselje nastopi	64
Po veselji nastopi žalost	66
Hišni mir	69
Nar veči zleg	71
Novoletni dar	72
Spodbudilo	74

Četerti del.

Nesrečni zakon	75
Kristjan hudo z dobrim vračuje	76
Še nekaj taciga	78
Tine je bil človek	79
Jerica tudi ni bila angelj	81
Jerica mati z dušo in telesam	84
Tanjka vest	86
Zadnje besede umirajočiga Ožbalta	89
Kako sta bila Tine in Jerica zrejena?	91
Materno serce, skerbno serce	91

	Stran.
Kaj se pri izrejenju narpogostiši opusti, in bi se narmanj opušati smelo? . . .	95
Kako so se otroci moliti učili . . .	97
Tinetova in Jeričina opaznost . . .	99
Kako sta se Tine in Jerica v nesrečah ob- našala?	100
Borovec	101
Ojstrost staršev proti otrokam	103
Nekaj napčniga od Jeričine strani pri reji otrok	104
Šiba in plačilo	105
Tine je dobrotljiv	106
Tine in Jerica sta bila silno gospodarna in varčna	108
Mali svet	111
Nepričakovano obiskovanje	113

Peti del.

Kako se je Tine vpervič z Jerico soznanil	118
Tine doživi, kar je že davnej želel . . .	121
Posebna pazljivost na odrasene otroke . .	125
Za hčere	128
Jerica je doživela, česar se je narbolj bala	132
Mati zbolijo	134
Jerica umerje	136
Otroci na grobu staršev	139

